

Izhaja vsak petek. Posamezna št. 10 din. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500, polletna 250, četrletna pa 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3 in pol dolarja. Tek. rač. pri Kom. banki v Kopru 65-KBI-Z-181.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Ivan Renko. Izdaja časopisno založniško podjetje »Slovenski Jadran« v Kopru. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorjeva ulica 26, telefon št. 170. Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru. Rokopisov ne vračamo.

Občinska konferenca ZK v Kopru Razvijanje socialističnih odnosov osnovna naloga komunistov

Komunisti občine Koper so imeli svojo prvo konferenco minuli četrtek. Konferenca je bila eno najbolj plodnih delovnih posvetovanj, saj sta tako poročilo občinskega komiteja kot razprava, v katero so posegli mnogi delegati, razjasnila vrsto vprašanj s celotnega področja občine, medtem ko zaključki konference nakazujejo neposredne naloge vsem osnovnim organizacijam in članom ZK.

Razen delegatov so konferenci prisostvovali tudi sekretar okrajnega komiteja ŽKS Koper Albert Jakopič, podpredsednik OLO Klobučar, predstavniki ZK v JLA in drugi gostje. Poročilo je podal sekretar občinskega komiteja Rado Pišot. Na konferenci so delegati izvolili nov 25 članski občinski komitej in 45 delegatov za okrajno konferenco.

Sekretar občinskega komiteja se je v poročilu najprej dotaknil najvažnejših dogodkov v naši zunanji politiki. Podčrtal je napore socialistične Jugoslavije za okrepitev miru v svetu in vzpostavitev sodelovanja med narodi, nato pa je poudaril pomen prehoda na komunalno ureditev kot razširitev množične osnove družbenega samoupravljanja, kar omogoča tisočim državljanom neposredno udeleževanje v našem družbenem dogajanju, delu oblastnih in drugih organov.

V tej luči morajo komunisti gledati svoje delo in svoje naloge. Tu ne gre samo za borbo za povečanje proizvodnje, ampak predvsem za socialistične odnose. Naša družbena skupnost zahteva svobodno in enakopravno državljanje z visoko razvitim čutom odgovornosti, zavestne ljudi, ki bodo hoteli in znali doseči cilje, za katere se borimo.

Prav v pogledu družbenega in delavskega upravljanja so pred komunisti velike naloge. Njihovo delo pa pogosto motita dve skrajnosti, v katere spadajo: operativno mešanje v gospodarske probleme ali popolno zanemarjanje tega vprašanja.

Nekatere osnovne organizacije se lahko pohvalijo z uspehi. Tako so n. pr. komunisti v podjetju Slavnik znali odstraniti notranje nesoglasje v svojem kolektivu, izboljšati poslovanje, uvesti štednjo in zmanjšati proizvodne stroške. V podjetju Vino in ICEL so po zaslugi odločnosti članov ZK razkrili nepravilno poslovanje in malverzacije. Takih primerov je še nekaj.

So pa medtem na drugi strani primeri, ko so komunisti popolnoma zanemarjali ta vprašanja. Tako članov ZK v podjetju Istra ni nič motilo, da podjetje praktično ni imelo niti delavskega sveta (od 17 izvoljenih članov DS jih je ostalo samo 7) in se niso zmenili za to, da bi bile razpisane nove volitve. V podjetju je precej mladine, ki pa je prepuščena sama sebi, saj nihče od članov ZK ne skrbi za njeno vzgojo. Razen tega je bilo podjetje tudi v gospodarskih težavah. Za vse to se osnovna organizacija ni niti zmenila.

Še več je takih vprašanj, s katerimi se bodo morali spoprijeti komunisti na terenu, zlasti pa v podjetjih. Tu so norme in nagrajevanja po učinkih dela. Nadalje imamo še nekaj podjetij, kjer nimajo organov delavskega upravljanja. V okviru sindikalnih organizacij naj se člani ZK borijo, da bo čimveč delavcev aktivno sodelovalo v upravljanju podjetja. V ta namen je treba ustanoviti pri vseh DS razne komisije in podobno.

V gostinstvu imajo ponekod takšno stanje, da gledajo upravni gostišč na svoje obrate kot da to

niso socialistični, ampak privatni. Z raznimi mahinacijami stremijo za zvišanjem osebnih prejemkov itd. Poučni so primeri v gostišču »Bratstvo«, kjer so v mesecu septembru (v »mrtvi« sezoni) razdelili za plače skoro 150.000 dinarjev med pet uslužbencev. Razpon med najnižjo in najvišjo plačo pa je bil 7900 do 45.000 din. Razen tega imajo uslužbenci še brezplačno hrano. Podobno je v »Taverni« in še v nekaterih drugih gostiščih.

V trgovini se ustanovljajo prototrošniški sveti. To je spet ena oblika družbenega upravljanja in kontrole, ki sicer nima namena okrniti pravic podjetij, marveč pomagati jim, da bodo lahko zadovoljivo opravljala svojo funkcijo. Podobno kot v drugih organih samoupravljanja je tudi tu naloga članov ZK, da zagotovijo uspešno delo teh svetov.

Tudi na vasi je mnogo problemov. Čeprav je stanje v pogledu združništva v splošnem zadovoljivo, saj je povprečno okrog 90% kmečkih gospodarstev včlanjenih v zadrage, je na drugi strani mnogo pomanjkljivosti glede materialnega poslovanja, mnogo primanjkljajev

in podobno. Izpopolniti je treba tudi organizacijo odkupa, predvsem pa naj bi zadruga razlikovala člane od nečlanov ne samo glede prioritete, ampak tudi glede cen tako pri odkupu kot pri prodaji. Je pa na vasi in ostane glavna naloga boj proti zaostalosti, reakcionarnim vplivom klera in drugih protisocialističnih sil.

Na konferenci so mnogo razpravljali tudi o delu komunistov v Socialistični zvezi, kjer je glavno torišče udeleževanja članov ZK. V okviru te naše množične politične organizacije se morajo boriti z zaostalostjo, vršiti svojo vzgojno funkcijo in mobilizirati teren za izvajanje naših političnih in gospodarskih akcij in ukrepov.

Zivahna je bila tudi razprava o delu z mladino. Oglasilo se je več delegatov, ki so poudarili važnost tega vprašanja in govorili o konkretnih oblikah za pritegnitev in aktivizacijo mladine. Okrepiti je treba delo naših kulturnih in telesnovzgojnih organizacij, Ljudske tehnike, strelskih in drugih organizacij. Neštevilne so tu možnosti za pritegnitev naših mladincev, ki jim bomo na ta način dali pravilno vsestransko vzgojo.

Najprej pa bo treba rešiti nekaj problemov v samih organizacijah ZK. Teh je v občini 74. Mnoge od teh organizacij niso že več kot eno leto sprejele nobenega novega člana, število tovarišč stalno pada in organizacije se vse premalo pomlajujejo z novimi kadri iz vrst mladine. Tudi politika kaznovanja ni povsod pravilna. Statistični podatki nam povedo, da so osnovne organizacije uporabljale kot disciplin-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Družbeno upravljanje prometa

V sredo je bila v Kopru prva seja novoizvoljenega Sveta za promet pri OLO Koper. Predsednik Franc Pečar je v uvodnih besedah pojasnil, kakšni vzroki so narekovali ustanovitve tega organa. Koper je kot važno politično, gospodarsko in kulturno središče Slovenije povezan z drugimi kraji in republičnim središčem le po cesti in ga zdaj tudi v okrajnem merilu nekoliko bolj poveže lahko le pomorski promet. Zato je izredno važna pravilna usmeritev vsega osebnega in tovornega prometa ter pravilno izkoriščanje razpoložljivih vozil, ureditev in izboljšanje osebnega prometa in tovornega prevoza zlasti v notranjem prometu, izven kraja pa ga dovoliti le, v kolikor so zveze neposredno povezane s potrebami okraja.

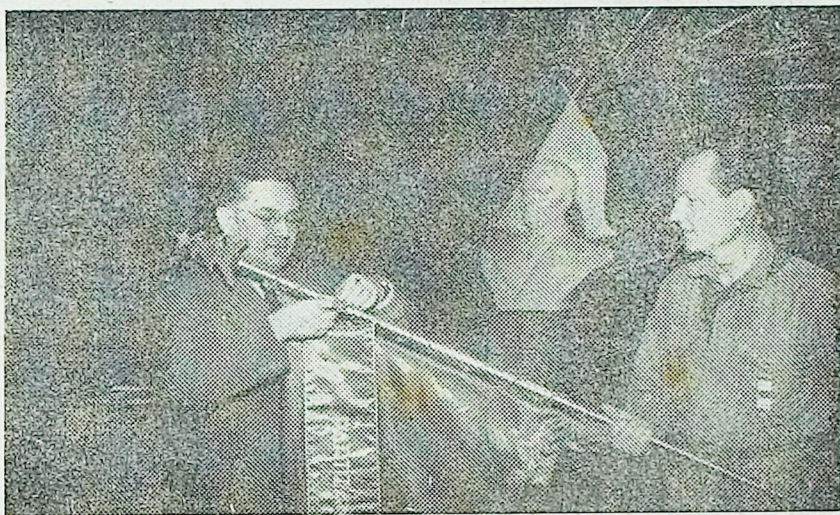
Svet je razpravljal o nekaterih konkretnih vprašanjih in sprejel tudi ustrezne sklepe. Proučil bo vprašanje osnovnih sredstev pri prevoznih podjetjih (med drugim vprašanje, ali imajo samoupravni organi pri teh podjetjih pravico absolutnega odločanja o uporabi teh sredstev, ker v tem pogledu lahko pride do različnega gledanja na stvar — ukrepi podjetja, ki stremi predvsem za rentabilnostjo, bi lahko bili v nasprotju z dejanskimi potrebami področja). Razpravljal je tudi o povezavi področja glede na stalen dotok novih prebivalcev, ki so v številnih primerih zaposleni izven mesta, kjer imajo stanovanje; go-

vorili so tudi o nujnosti vskladitve voznih redov. V prihodnje bo vsak vozni red moral imeti pritrdivet Sveta za promet.

Svet je sprejel sklep, da mora v najkrajšem času dobiti od pristojnih organov podroben pregled števila in stanja avtobusov in tovornih avtomobilov v okraju.

Razprava je pokazala, da stoji zlasti osebni promet pred velikimi težavami. Ker se absolutno število potnikov neprestano večja, ne glede na sezono in je bilo v decembru najvišje v lanskem letu, je pričakovati, da bo v turistični sezoni nastalo zelo težko stanje in da avtobusni promet ne bo zadovoljeval. Uvedenih bo osem dnevnih zvez z Ljubljano, vendar pa je vprašanje, kako bo z notranjo povezavo okraja. Zlasti je pereče vprašanje povezave obmorskih mest od Kopra do Pirana. Z uvedbo tramvajске zveze z Izolo (seveda z avtobusi) problem še ne bo rešen in je treba nujno rešiti vprašanje povezave teh mest po morju, kar ima razen tega veliko prednost tudi v turističnem pogledu.

Ureditev tovornega prometa in racionalno izkoriščanje obstoječega voznega parka je v veliki meri odvisno od centralnega koordinacijskega organa, pri katerem bi se stekalo blago za prevoz. Razen tega bi morali misliti na planiranje tudi v pogledu tovornega prometa, s čimer bi se izognili mrtvim sezo-

Tov. Jože Potrč pripinja na prapor rodu »Črnega jezera« taborniško odlikovanje »Partizanski tabor«

V. redna letna skupščina tabornikov Slovenije v Postojni

S prirodo k novemu človeku

V nedeljo zjutraj že ob 8 uri se je zbralo v lepo okrašeni dvorani hotela Javornik v Postojni nad 264 delegatov iz vseh taborniških organizacij Slovenije. Kot gostje so prisostvovali tudi zastopniki sorodnih organizacij iz drugih republik, predstavnik Turistične zveze Slovenije, predsednik občine Postojna, sekretar Občinskega komiteja ZK in drugi.

Slavnosti govor je imel starešina Zveze tabornikov Slovenije dr. Jože Potrč, ki je v glavnem nakazal naloge, ki jih ima taborniška organizacija. Po govoru tov. Potrča je sledila podelitev najvišjega taborniškega odlikovanja Rodu »Črnega jezera« iz Slovenske Bistrice za dosežene uspehe v preteklem letu.

Ob tej priložnosti je bilo razdeljenih več diplom in pohval posameznim rodom in družinam, kakor tudi posameznim članom. Več funkcionarjev pa je bilo odlikovanih z zlatimi in srebrnimi značkami.

Iz poročila Starešinske uprave Zveze tabornikov Slovenije je razvidno, da je organizacija v letu 1955 narasla za okrog 1700 članov in šteje danes 5.257 članov, ki so vključeni v 46 enot, od katerih je 30 rodov in 16 samostojnih družin. V mestnih krajih deluje 17, v industrijskih 16 v pretežno kmečkih krajih pa 13 enot. Opazna pa se, da se taborniška organizacija vse bolj širi v kmetijske predele. V lanskem letu je bilo ustanovljenih 10 novih taborniških enot.

Minulo leto je Taborniška organizacija priredila 48 taborov, katerih se je udeležilo 2570 članov. Omeniti je treba tudi zlet primorskih tabornikov v dnevi 4. do 5. maja lanskega leta v Ajdovščini. Zlet je bil združen s tekmovanji v taborniškem mnogoboju in nekaterimi drugimi športnimi tekmovanji ter z udeležbo pri proslavi ob X. obletnici formiranja prve slvenske vlade v Ajdovščini.

Na lanskoletnih taborih je bilo opaziti, da so slovenski taborniki premagali zastarele pojme taborništvu, ko so mislili, da tehnika ne sodi v tabor, ampak da mora biti vse primitivno urejeno. Pojavili so se plinski kuhalniki, sodobna ležišča itd. Na splošno lahko vidimo, da so tabori vsako leto bolj pripravljeni. Obmorskih taborov je vsako leto več, premalo pa je potovalnih taborov, katerih vzgojni pomen je zelo velik.

Posebno priljubljen način dela taborniške organizacije so tudi izleti. V preteklem letu je bilo prirejanih 1488 izletov s 15.061 udeleženci. Število izletov se je v preteklem letu za tretjino zvišalo, število udeležencev pa se je zvišalo za dobro polovico.

Na Primorskem obstajajo taborniške organizacije v Postojni rod »Kraških viharnikov«, v Ajdovščini rod »Mladih bobrov«, v Idriji rod »Srebrnih krtov«, v Kopru rod »Srebrnega galeba« in v Pivki rod »Pivškega močerila«. Navedene taborniške organizacije so med onimi, ki so v preteklem letu pokazale dobre uspehe in napredek, medtem ko sta roda »Bistre Soče« iz Kanala in »Soških mejašev« bila manj delavna.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Ze prva seja novega organa družbenega upravljanja je pokazala, kako upravičena je bila njegova ustanovitev. B.

Sprehod PO SVETU

Novi predsednik francoske poslanske zbornice je socialist Le Trocquer. Pri tretjem tajnem glasovanju v torek ponoči je dobil Le Trocquer 280 glasov, njegov glavni protikandidat ljudski republikanec Schneider pa 205 glasov. Za Le Trocquera so glasovali socialisti, radikali Mendès-Francea in komunisti.

Takoj po izvolitvi novega predsednika je bila izredna seja vlade. Po seji je predsednik Faure odšel v Elizejsko palačo, kjer je predsedniku republike Cotyju uradno sporočil odstop vlade.

Izvolitev Juscelina Kubička za novega predsednika brazilske republike je uradno potrdilo brazilsko vrhovno volilno sodišče. Kubiček je v začetku tega tedna zaključil svoj uradni obisk po nekaterih državah Zahodne Evrope in se z letalom vrnil iz Lisbone v Rio de Janeiro.

Slovesno ustoličenje novega predsednika bo 31. januarja. Udeležil se ga bo tudi posebni poslanec predsednika Tita dr. Pavle Gregorič.

Začetek dela v razorožitveni komisiji OZN obeta uspeh. Na prvi seji je govorilo vseh 12 delegatov, med njimi tudi zastopnik Jugoslavije dr. Jože Brilej. Vsi so se strinjali, da mora biti komisija bolj prizadevna pri delu za razorožitev in da tega dela ne sme docela prepuštili samo ožjemu odboru.

Veleposlanik dr. Brilej je o tem vprašanju dejal, da se razorožitvena komisija ne bi smela znajti v položaju, da bi morala obravnavati poročilo ožjega odbora tik pred zasedanjem Glavne skupščine. Zato bi moral ožji odbor pospešiti svoje delo in poročati komisiji o njem, tako da bi lahko izčrpno obravnavala probleme razorožitve.

Novo sovjetske predloge k Eisenhowerjevemu načrtu o zračnem nadzorstvu vojaških naprav vse-

buje menda osebna poslanica predsednika sovjetske vlade Bulganina predsedniku Eisenhowerju. Poslanico je izročil v sredo predsedniku Eisenhowerju sovjetski veleposlanik v ZDA Zarubin. Uradni predstavnik Bele hiše, ki je to vest sporočil novinarjem, ni hotel dati nobenih pojasnil glede vsebine Bulganinove poslanice, vendar menijo, da gre za važne pripombe k omenjenemu Eisenhowerjevemu načrtu.

Miroljubna misija glavnega tajnika Združenih narodov Daga Hammarskjölda na Bližnjem Vzhodu je nedvomno nov prispevek k pomiritvi položaja v tem delu sveta. Hammarskjöld je doslej obiskal Atene, Turčijo, Egipt, Izrael in Jordan. Na tiskovni konferenci v Kairu je izrazil svoje prepričanje, da je mogoče zadovoljivo urediti palestinsko vprašanje. Iz njegovih, čeprav opreznih izjav, je bilo jasno videti, da namerava to potovanje uporabiti za temeljito seznanitev s sporom med Arabci in Izraelci, da bi lahko v prihodnje še bolj učinkovito vplival na pomiritev.

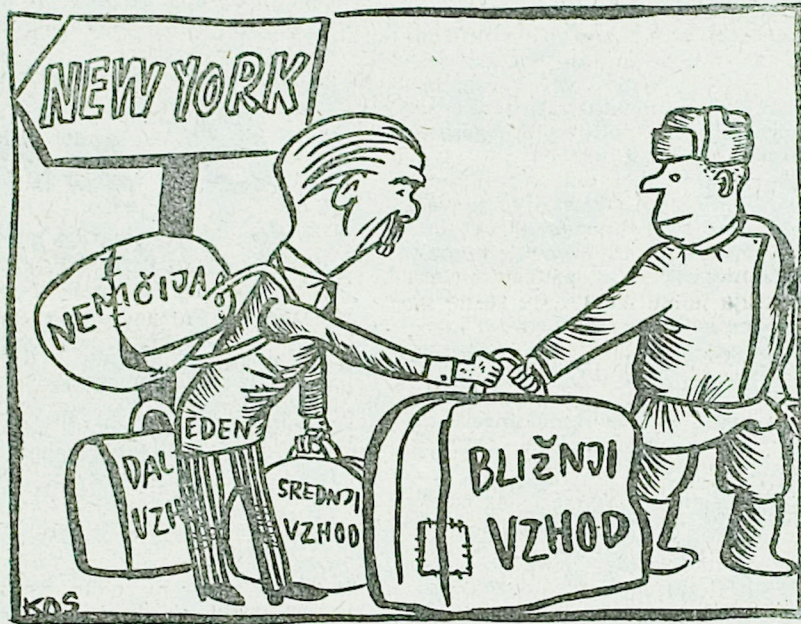
Bližnje potovanje predsednika britanske vlade Edena v Washington je predmet številnih komentarjev uglednih političnih osebnosti in tiska po svetu. Ameriški zunanji minister Dulles je v zvezi

z obiskom izjavil, da bosta Eisenhower in Eden obravnavala način omejitve poskusov z vodikovimi bombami ter položaj v vseh delih sveta. Komentator moskovskega radia pa je opozoril, da ne bo šlo vse gladko, ker so med ZDA in Veliko Britanijo razna nesoglasja.

Spor med ZDA in Kitajsko glede Formoze je možno poravnati samo na direktnem sestanku med Dullesom in Ču En Lajem. Tako je rekel vodja kitajske delegacije na pogajanjih z ZDA Ping Nan ob zaključku šestega meseca pogajanj med obema državama v Zenevi. Vang Ping Nan je očital Združenim državam Amerike, da namerava zavlačujoče pogajanja in da niso dovolj prizadevne za ureditev vprašanja ublažitve napetosti na področju Formoze. V Washingtonu so te trditve zanikali in poudarili, da še vedno upajo na sporazum o tem, da se bosta obe državi odrekli uporabi sile na Daljnem Vzhodu.

Tunizijska nacionalistična stranka Neodestur je pozvala Francijo, naj konča z vojno v Alžiru. V posebni resoluciji se Neodestur sklicuje na tesno povezavo zgodovinskih in političnih činiteljev treh severnoafriških ozemelj in da je treba s pogajanjimi omogočiti sporazum s praviimi predstavniki alžirskega ljudstva.

Glede položaja v Tunisu pa Neodestur poziva Francijo, naj pospeši izvajanje že zdavnaj napovedane politike za podelitev večje notranje avtonomije Tunisu na podlagi sporazumov, ki so jih podpisali lani septembra.

Eden: »Takega nosača pa ne rabim!...«

Nemčija ima dve armadi

Tudi Vzhodna Nemčija je dobila svojo armado, in sicer »narodno ljudsko armado«. Za razliko od zahodnonemške najemniške armade — »Söldnerarmee« — imajo torej v Vzhodni Nemčiji »National Volksarmee«. To je torej največji rezultat nemškega vprašanja.

Poleg bonnske in pankowske vlade, bonnske in pankowske diplomacije imamo tudi dve armadi. Točno tako kot na Koreji ali pa v Indokini.

Prav po sredi Evrope, sredi Nemčije gre sedaj ta hladna fronta. To je cena, ki jo mora Nemčija plačati po drugi svetovni vojni. Težka je in niti največji pesimisti si niso najbrž pred vojno predstavljali, da bo Nemčija tako težko plačala za svoje zmete, svoje zgrešene račune.

Italija na primer se je kar hitro rešila svojih nadlog. Res je izgubila vse, kar je ležalo izven Apeninskega polotoka, vse kolonije, Dodekanez, Albanijo, Primorsko, toda Italija ni prišla nikoli na operacijsko mizo. Niti Japonska ne, čeprav so se proti Japoncem borile ne le ameriške, ampak tudi sovjetske čete.

Nemčijo pa je po vojni zadela usoda, ki jo je pripravljala drugim. Že na Jalti so se dogovorili, da jo bodo razdelili na štiri dele, za vse štiri cone pa ustanovili skupni kontrolni organ. Vendar pa je ta kontrolni organ prej izdihnil svojo dušo, kot je lahko sploh pokazal, kaj more in kaj zna. Nihče ni tožil za njim, saj je svetovna javnost videla kmalu po drugi svetovni vojni, da z združitvijo Nemčije ne bo nič.

Nemčija leži namreč v središču najbolj goste naseljenega kontinenta na svetu. Se s korejsko združit-

vijo je križ, čeprav leži Koreja na robu, ne pa v središču azijskega kontinenta.

Nemčija ima torej sedaj dve armadi. Morda ta ugotovitev še ne zveni tako tragično, saj je ves razvoj že dalj časa opozarjal na to. V trenutku namreč, ko so velesile priznale Zahodno oziroma Vzhodno Nemčijo, v trenutku, ko sta se bonnska in pankowska republika vključili v to veliko tekmovanje, kdo je močnejši, večji, spretnejši, vztrajnejši, v tem trenutku tudi Vzhodna Nemčija ni mogla več ostati pri svoji kasarnirani ljudski policiji. Zdaj bi morali obe Nemčiji skleniti samo še pakt o medsebojnem nenapadanju, pa bi bila ironija usode popolna — je zadnjič zapisal nek nemški list.

Nemško vprašanje na ženevski konferenci torej ni krenilo naprej. Kljub uradno zapovedanemu optimizmu smo prisiljeni zapisati to ugotovitev. Sicer bi bilo smešno, če bi iz tega naredili že ne vem kakšne zaključke, saj kakor poudarjajo vsi — od Eisenhowerja do Bulganina — ni vprašanja, ki ga ne bi mogli rešiti. Prav v zadnjih treh letih je svetovna diplomacija rešila vrsto zelo zapletenih vprašanj. Kar naštejmo nekaj primerov: korejsko vprašanje, indokitajski konflikt, vprašanje angleških oporišč v Egiptu, tržaško vprašanje. To sicer še ni vsa bilanca tega razdobja, saj bi lahko citirali še nešteto manjših sporazumov.

Res je sicer, da na Koreji še ne moremo govoriti o miru, pač pa le o premirju, prav tako tudi v Indokini. Vendar pa le lahko ugotovimo, da se na nobeni točki naše ze-

DISKRIMINACIJA slovenskega šolstva v Trstu

Vest o določbah, ki naj bi jih vseboval novi zakon o slovenskem šolstvu na Tržaškem, je upravičeno razburila pripadnike slovenske narodnostne manjšine, saj gre spet za nov primer grobe kršitve Londonskega sporazuma o Tržaškem ozemlju in odrekanja pravic, ki jih je Italija svečano obljubila spoštovati.

Po poročilih iz Trsta vsebuje osnutek novega zakona tri člene, ki pomenijo odkrito diskriminacijo za slovensko narodnostno manjšino. Ti člani določajo naj bi moral vložiti vsakdo, ki noče vpisati svojega otroka v slovensko šolo, posebno prošnjo na pristojne oblasti. Prošnje naj bi nato reševala posebna komisija, ki jo bodo sestavljali šolski nadzornik, didaktični ravnatelj, dva slovenska in dva italijanska učitelja. Komisija naj bi ugotovljala in odločala ali imajo otroci pravico hoditi v slovensko šolo ali ne. Poseben člen novega predloga pa naj bi določil, da so slovenske šole ustanovljene samo za Slovence, ki imajo italijansko državljanstvo.

Odveč bi bilo razpravljati o tem, da je omenjeni zakonski osnutek v nasprotju z vsemi določbami Londonskega memoranduma in posebnega Statuta za Tržaško ozemlje ter drugimi določbami, ki regulirajo vprašanja slovenskega šolstva na tem področju. Pri vsem tem le še posebej bode v oči dejstvo, da novi zakonski osnutek predvideva, naj bi bile komisije, ki bodo odločale o tem, kdo ima pravico obiskovati slovensko šolo, sestavljene od članov italijanske narodnosti, in sicer kar v razmerju 4:2. Potemtakem seveda ne more biti govora niti o kakršnikoli enakopravnosti pri delu samih komisij.

Sicer pa to ni najvažnejše. Komisije so sploh nezakonite, ker ni nobene zakonske osnove, ki bi dovoljevala italijanski upravi, da odloča o tem, ali smejo otroci slovenskih staršev v slovenske šole ali ne. In še manj, da bi jih prisilila, da morajo glede tega vlagati prošnje na kakršnikoli ustanovo. Nasprotno, člen 4 Posebnega statuta jasno pravi: »Starši imajo v prvi vrsti pravico do izbire vrste izobrazbe, ki naj jo bodo deležni njihovi otroci.« Torej niti govora ne o prošnjah ne o komisijah.

Posebno krivičen v novem zakonskem osnutku pa je člen, ki govori o tem, da naj bi bile slovenske šole samo za otroke slovenskih staršev, ki so italijanski državljani. Po tej določbi bi morali Slovenci jugoslovanski državljani, ki živijo v Tr-

stu, pošiljati svoje otroke v italijanske šole.

Spričo vsega tega je popolnoma razumljivo, da so Slovenci v Trstu in v okolici sprejeli vest o omenjenem zakonskem osnutku z velikim ogorčenjem. Razne organizacije so v protestnih pismih ministrstvu za javno šolstvo Rossiju poudarile, da odločno odklanjajo (takšne in podobne diskriminacijske predloge. Prav tako so protestirali pri italijanski vladi tudi občinski sveti slovenskih občin na Tržaškem ozemlju. Razumljivo pa je, da tudi mi ne moremo ostati indiferentni nasproti podobnim predlogom italijanskih šolskih oblasti, zlasti še tedaj ne, če upoštevamo kako pri nas spoštujemo pravice pripadnikov italijanske narodne manjšine nasploh novih otrok.

V nekaj vrstah

RIM — Italijanska vlada in vlada Sovjetske zveze sta sklenili sporazum o ustanovitvi mešane komisije, ki bo odšla v Sovjetsko zvezo in tam iskala italijanske vojne ujetnike, ki so ostali v Sovjetski zvezi. Italijanski člani komisije bodo odpotovali v Moskvo prihodnji mesec.

BONN — Zahodnonemški podkanceler Blücher je po svoji vrnitvi iz Indije izjavil, da na svojem potovanju ni imel namena sklepati trgovinskih ali drugih sporazumov. Dejal je, da so bila v središču razgovorov z Nehrujem in drugimi indijskimi državniki ekonomska vprašanja, spoznavanje stališč ter navezava neposrednih stikov med vodilnimi državniki obeh držav.

OTTAWA — Kanadska vlada poroča, da bo marca meseca uradno obiskal Kanado predsednik italijanske republike Giovanni Gronchi. V Ottawa bo odpotoval po obisku v Združenih državah Amerike.

NEW YORK — Deset tovarn avtomobilov družbe Chrysler je v sredo odpuščilo 10.350 delavcev zaradi skrajšanja proizvodnje. S tem hočejo doseči ravnovesje na tržišču avtomobilov. Ameriški listi pišejo, da je v ZDA proizvodnja avtomobilov za 10 odstotkov nižja od lanskega leta.

PEKING — Delegacija jugoslovanskih novinarjev je pred nekaj dnevi odpotovala v Sanghaj. Vodi jo direktor Janjuga Vjekoslav Prpič. Delegacijo jugoslovanskih novinarjev sta sprejela predsednik Kitajske Mao Ce Tung in predsednik vlade Ču En Laj.

MOSKVA — Jugoslovanska gospodarska delegacija je iz Budimpešte odpotovala v Moskvo. Delegacija se bo s sovjetskimi predstavniki pogajala o blagovnem in deviznem posloju Sovjetske zveze Jugoslaviji, dogovorjenem s sporazumom, ki sta ga obe državi sklenili 1. septembra.

BUENOS AIRES — Argentinske oblasti so objavile vest, da so te dni odkrile v Buenos Airesu dve protipladni zaroti. Zaplenile so tajni radijski oddajnik in zapre več osumljencev, ki so »pripravljali sabotaže«. Kakor dodatno poročajo, gre za skupini peronistov, ki so prejemale napotke iz tujine.

BEograd — Feldmaršal Montgomery je pred nekaj dnevi prispele v Beograd na zasebni obisk k državnemu tajniku za narodno obrambo, armadnemu generalu Iv. Gošnjaku. Na zemunskem letališču so feidmaršala sprejeli generalmajor Rade Bulat s skupino oficirjev JLA. Izmed britanskih predstavnikov so se sprejema udeležili svetnik veleposlanštva Hayman, pomorski ataše kapitan Ferguson, vojaški ataše podpolkovnik Bransby Williams ter letalski ataše polkovnik Lerwell.

BANGALORE — V Bangaloru se je začelo osmo zasedanje trgovinsko-industrijskega odbora Gospodarske komisije OZN za Azijo in Daljni vzhod. Na zasedanju so bili tudi opazovalci iz Jugoslavije, Kanade, CSR, Romunije in Kolumbije ter predstavniki 15 specializiranih agencij in organizacij OZN. Po zasedanju odbora se bo začelo dvanajsto plenarno zasedanje Gospodarske komisije za Azijo in za Daljni vzhod, na katerem bo sodeloval tudi generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld.

Novice s Tržaškega

Dolinski občinski odbor je na svoji seji soglasno sprejel resolucijo, v kateri protestirajo zaradi odstranitve table s slovenskega strokovnega tečaja v Dolini ter osnovne šole v Domju. Resolucija protestira tudi proti postavljanju le italijanskih napisov na križiščih in cestah ter izražajo ogorčenje zaradi diskriminacijskih odločb, ki naj bi jih vseboval novi zakonski osnutek za slovenske šole na Tržaškem in Goriškem.

Tržaški odbor Neodvisne socialistične zveze je napovedal sestanke za člane in simpatizerje v raznih mestnih okrajih. Razpravljali bodo o sindikalnem položaju v zvezi s pripravami za sindikalno konstitucijo, ki jo je sklicala CGIL.

V kamnolomu »Cava Romana« je prišlo do stavke 280 delavcev. Delavci so s stavko protestirali proti nezgodnim pogojem v kamnolomu in za katere je krivo vodstvo kamnoloma. Delavci kamnoloma so napovedali stavko tudi zato, ker jim lastnik kamnoloma ni izplačal niti celotnih plač za december. Sindikalni predstavniki in predstavniki stavkajočih so razpravljali z lastnikom kamnoloma, ki je končno pristal, da izplača delavcem vse zaostanke, medtem ko bodo o ostalih vprašanjih, kot n. pr. o povečanju plač za 20%, izvolitev notranje komisije in podobno, razpravljali drugič. Delavci so sklenili, da se vrnejo na delo.

V gradbenem podjetju Parmegiani so bile pred dnevi volitve novega tovarniškega odbora. Delavska zveza pa se volitev ni mogla udeležiti, ker je bil v času pripravljanja kandidatnih list in med volitvami njenemu zastopniku prepovedan vstop v pristanišče, kjer so sedaj zaposleni uslužbenci tega podjetja. Tako ji je bilo onemogočeno sodelovanje v predvolilni kampanji, kar dokazujejo tudi rezultati. Sindikat gradbenih delavcev, vključen v Delavsko zvezo, ni mogel pregledati niti volilnega zapisnika ter tudi zaradi tega smatra volitve za neveljavne.

Z občinske konference ZK v Hrpeljah

Za uspešno reševanje nalog je komunistom potrebna močna politična vzgoja

Minulo nedeljo je bila v Hrpeljah občinska konferenca ZK, na kateri je 51 delegatov, ki so zastopali 383 članov, pregledalo delo organizacije v zadnjem letu in sprejelo sklepe za bodoče delo. Konferenca se je udeležilo tudi 15 gostov, med njimi sekretar OX ZKS v Kopru Albert Jakopič-Kajtimir, tehnični sekretar CK Stane Benčič, zastopniki občinskih komitejev v Divači, Sežani in Ilirski Bistrici in drugi.

Po izvolitvi delovnega predsedstva je sekretar občinskega komiteja Ciril Rapotec podal izčrpno politično poročilo, v katerem je najprej obdelal našo zunanjo in notranjo splošno jugoslovansko politiko, nato pa je prišel na konkretno obravnavanje domačih problemov. Zelo podrobno je orisal gospodarstvo v občini s posebnim poudarkom na družbenem upravljanju in delavskem samoupravljanju. Kritično je ocenil stanje in grajal nekatere negativne pojave, kot zavoženo gospodarstvo v tovarni steklene galanterije, nepravilnosti v Mizarški delavnici v Materiji, Remontnem podjetju na Kozini, v Kmetijski zadruzi Kozina in drugod.

Tovarna steklene galanterije na novi poti

Zaradi pasivne vloge organov delavskega samoupravljanja in samopašnega gospodovanja direktorja je v tovarni steklene galanterije nastala ogromna gospodarska škoda. V razne manipulacije s črnimi fondji je zapletena tudi tovarniška menza, ki ima zato primanjkljaj v znesku 1.250.000 dinarjev. Knjižgostvo v tovarni je v zaostanku za najmanj tri mesece. Ugotovili so ogromno preokračanje tarifnih postavk, anarhijo v organizaciji proizvodnje, na delovnih mestih je preveč zaposlenih itd. Kolektiv bo moral zdaj po odstranitvi direktorja napeti vse sile, da popravi vse napake, zlasti pa bo tovarna morala uveljaviti delavsko samoupravljanje.

Zgrešena pot KZ Kozine

Le malo boljše stanje je tudi v KZ Kozina, kjer družbeno upravljanje spriču upravnikove prepovedi in neaktivnosti odbornikov sploh ni prišlo do izraza. Predsednik je dobival 7000 dinarjev mesečnega honorarja, zadrugo pa je dejansko vodil le upravnik. Zadruga se je ukvarjala samo s trgovino in pozabljala na svojo pravo nalogo. Ustvarila je svojim poslovalnicam monopolni položaj, ko pa je občina pred nedavnim postavila še eno trgovino državnega sektorja, je upravnik KZ izjavil, da je predsednik gospodarskega sveta občine sovražnik zadrugništva. V zadrugi so vodili politiko odpisovanja številnih primanjkljajev, in ljudje, ki so jih povzročali, niso bili nikoli klicani na odgovor. Tako je v zadrugi trgovini z železnino nameščenka svojevoljno in z vednostjo upravnika zviševala cene, za kar je bilo ugotovljeno kar 168 konkretnih primerov, kljub temu pa je povzročila 100.000 dinarjev primanjkljaja. Tega je skrivni tudi upravnik, ker je nameščenko zamenjal pri delu, se vrtikal v poslovanje in tudi sicer imel povsod prvo besedo. Trgovine so dajale na kredit, iz česar je tudi nastal občuten primanjkljaj, ker niso vsi potrošniki v redu poravnali svojih obveznosti. Vse to je bilo mogoče samo zato, ker družbeno upravljanje v zadrugi ni prišlo do izraza. Vladali so familiarni odnosi med upravo in upravnikom, upravni in nadzorni odbor se nista sestajala itd. Zato je tudi zadruga zgrešila svojo pot in za pospeševanje kmetijstva ni prav nič napravila. Je brez pospeševalnih odsekov, brez strojev — njen ideal je bila samo monopolistična trgovina. KZ Kozina bo morala začeti spocetka in uveljaviti v svojem delu vsa tista načela naše kmetijske in gospodarske politike, k vodijo do socialistične preobrazbe naše vasi.

Komunisti bodo morali vložiti več truda v politično delo

Sekretar Rapotec je govoril tudi o aktivnosti posameznih orga-

nizacij in o stanju na terenu. Pri tem je ugotovil, da je najboljše stanje v vasi Hotična, najslabše pa v Pregarju. Dogaja se, da v Pregarju 14 in 15 letni mladinci popivajo in kvartajo v gostilni, da je močan vpliv klera itd. To bomo lažje razumeli, če vemo, da v SZDL v Pregarju ni včlanjena niti ena žena! Izven članstva v SZDL je v občini 32% prebivalstva, oziroma volivcev. Mnogokje so tudi odbori zaspali spanje pravičnega in se n. pr. na Kozini odbor SZDL od svoje izvolitve ni sestal vsaj toliko, da bi se konstituiral.

Tudi v tem pogledu bo treba napraviti temeljito prelomnico in začeti z novim delom. Za to bo dovolj priložnosti zlasti za vse komuniste zdaj pred volitvami v vasko in občinske odbore SZDL. Predvsem v to delo bodo morali komunisti vložiti mnogo več truda kot doslej. Na tem njihovem konkretnem delu naj občinski komiteji osnujejo politiko ocenjevanja in neaktivne člane kaznujejo tudi z izključitvijo. V Zvezi komunistov niso potrebni taki člani, ki samo nosijo legitimacijo in plačujejo članarino — v njej morajo biti živi in borbeni ljudje, ki s svojim delom dokazujejo in izpolnju-

jejo svojo avantgardistično vlogo.

Neposredno na to je navezano znanje in politična razgledanost posameznih komunistov. Mnogo dela bo treba zato v prihodnosti posvetiti prav ideološko vzgojnim problemom, ter storiti vse, da se bo politično obzorje komunistov razširilo. Le tako bodo lahko kos vsem nalogam naše socialistične graditve. Pred svojo vestjo in svojim ljudstvom, pred vsemi državljanji so na to tudi obvezani, saj vsi pričakujejo prav od njih kot članov revolucionarne partije Zveze komunistov, da bodo na čelu vsega dogajanja.

To so v glavnem misli, ki so jih na osnovi političnega in organizacijskega poročila v razpravi iznesli delegati in gostje, med njimi zlasti tovariš Kajtimir

Govorili so še o škodljivem vplivu klera, o problemu mladine, ki je zlasti pereč, o kmetijstvu, obrti in gospodarstvu, gozdarstvu, nekaj o tisku in propagandi itd.

Med konferenco so zbrane delegate in goste pozdravili tudi predstavniki pionirske organizacije. Ob zaključku so po zvolitvi novega občinskega komiteja poslali s konference še tri pozdravne brzojavke tovarišem Titu, Kardelju, Marinku. B.

Na eno prodajalno 250 prebivalcev

Se dober mesec dni in upravni odbor Trgovinske zbornice za okraj Koper bo dajal na rednem letnem občnem zboru obračun dela v preteklem poslovnem letu. Za to poročilo zbornica že izdeluje analize o poslovanju trgovine v preteklem letu. Iz še zbranega materiala seznanjamo naše bralce o trgovski mreži v okraju.

Če ne upoštevamo lekarn, ki niso prodajalne v običajnem pomenu te besede, in 2 komisijih prodajalnih (pravzaprav starinarn) v Piranu. imamo danes v koprskem okraju 414 trgovinskih poslovnih enot.

Za pravilno presojo tega, kako in kaj je prebivalstvo preskrbljeno, pa ni važno samo število prodajalnih kot takih, temveč kaj vse se v teh prodajalnih dobi. Za primer samo naslednje: v zgoraj omenjenem številu 414 je vzeta na pr. »Trgovski dom« iz Koprca s svojo poslovalnico v Kopru (drugo ima v Portorožu) kot ena prodajalna, dejstvo pa je, da je mogoče v tej trgovini kupiti ne le manufakturno blago ali perilo, temveč tudi konfekcijo, galanterijo, igrače, izdelke železnine, elektromaterial, barve, lake, radioaparate itd. Glede na to je pravilneje, presojati stopnjo preskrbljenosti prebivalstva po strokah, katerih izdelke

si potrošniki lahko nabavijo v posameznih trgovini. Če tako gledamo, vidimo, da si prebivalci našega okraja lahko nabavljajo razno blago na 488 prodajnih mestih.

Zadimivo si je ogledati to število po posameznih občinah. Primerjava nam namreč pove, kje je trgovinska mreža kolikor toliko zadovoljiva in kje verjetno ne ustreza potrebam. Število prodajnih mest je po občinah naslednje: Hrpelje 21, Postojna 69, Ilirska Bistrica 64, Piran 60, Sežana 57, Izola 48, Pivka 30, Koper 128, Divača 11.

Iz tega vidimo, da je trgovinska mreža razmeroma slabo razvita v današnji občini Divača, razmeroma dobro pa v obmorskih mestnih središčih Kopru, Izoli in Piranu.

Zanimivo so tudi podatki o tem, koliko mestnih prebivalcev pride na pr. na eno prodajno mesto živih in gospodinjstkih potrebščin. Po po-

Iz dela mladinske organizacije

V delavski svet podjetja »Topol« (prej »Javor«) v Ilirski Bistrici so izvolili tudi pet mladincev. Za člane delavskega sveta jih je predlagala mladinska organizacija na volilnem sestanku. Mladina tega podjetja je zbrala 15 novih naročnikov na list »Mladina.« Z igro »Trije snubci« je gostovala mladina tovarne »Lesonit« v prej omenjenem podjetju. Mladinska dramska skupina iz Ilirske Bistrice pa je z uspehom uprizorila igro »Kluba« in gostovala tudi v Jelšanah. V folklorno skupino se je vključilo 15 mladincev.

Pretekli teden je bila v podjetju »Lesni kombinat« lepa svečanost. Otvorili so mladinski kotiček, kjer so namestili radio, časopise in sindikalno knjižnico. Ob tej priložnosti so v organizacijo sprejeli 10 novih članov, 25 mladincev se je naročilo na list »Mladina.« en izvod pa je naročila sindikalna podružnica. Na tem sestanku so govorili tudi o obnovitvi tamburaškega zboru, ki je svojčas zelo uspešno deloval v tem podjetju. Godbeni instrumenti pa sedaj brezkoristno ležijo v skrinjah in drugih shrambah in se kvarijo, namesto da bi služili svojemu namenu.

V vasi Trebčane je bil ustanovljen sestanek mladinske organizacije. Mladina je sklenila, da bo ustanovila dramsko skupino in se naročila na svoje glasilo »Mladina.«

V Babičih na Koprskem je imela mladina volilni sestanek, na katerem je sprejela sklep, da bo zbra-

la sredstva za nabavo diaprojektorja. Tri mladince so sprejeli v mladinsko organizacijo in jim poklonili primerna darila.

V tovarni »ERMA« v Smarjah, na obrtni in ribiški šoli v Piranu ter na LIP v Postojni so bila predavanja o gospodarski perspektivi. Na vajejski šoli in pri LIP je bil tudi sestanek mladinske organizacije.

V pomorski šoli v Piranu je dr. Svetozar Polič predaval o družbenem upravljanju. Okrajni šolski inšpektor tov. Valentinčič je za gimnazijo in učiteljske v Kopru predaval o šolskih vprašanjih na Primorskem. Predavanja so bila v okviru mladinske ljudske univerze.

V jelšanski šoli že imajo peči

V novi šoli v Jelšanah so na pobudo sanitarne inšpekcije iz Ilirske Bistrice že postavili peči in izboljšali še nekaj drugih manjših del. Ta dela so opravili v času semestralskih počitnic tako, da se sedaj pouk redno vrši v novi šoli.

Lokev pri Divači

V terek je imel upravni odbor kmetijske zadruge Lakev važno sejo, na kateri je razpravjal o sestavi kmetijske-gospodarskega načrta za leto 1956. Načrt bodo kasneje sprejeli kmetijske zadruge na svojih rednih letnih občnih zborih.

POUČNA ANALIZA DELA V ODKUPNI SEZONI SADJA

V Brkinih so še jabolka...

Bogata sadna letina v Brkinih je pametnim gospodarjem prinesla precej olajšanja v gospodarskem pogledu, saj so zlasti pravočasno prodajo jabolka, ki so šla tudi v inozemstvo, precej opomogli. Že v novembru so prodali jabolka odkupnim podjetjem po ceni od 7 do 16 dinarjev, zimska jabolka pa so bila tudi po 25 dinarjev kg na odkupni postaji. Ker pa so bila ta jabolka namenjena predvsem za izvoz, ta pa je bil zaključen že 5. decembra minulega leta, je odkup jabolka občutno zastal. Odkupna podjetja trdijo, da je naš notranji trg trenutno preveč zasičen z jabolki, da bi lahko odkup tako nemoteno tekel kot za časa izvoza. To ima za posledico, da je že zdaj v Brkinih okrog 50 do 60 vagonov jabolka pri kmetih. Ti so zdaj prišli v zadrego, ker jim jabolka ležijo doma, počasi gnijejo in propadajo; z njimi vred pa izginja tudi upanje na dobro prodajo. Zato zamenjujejo jabolka za krompir in jih tudi sicer skušajo na vse načine spraviti v promet, pa čeprav le po kilogram. Nekaj jih gre za žganje, nekaj v sušilnice — vendar je vse to le malo.

SPEKULATIVNO ČAKANJE POVZROČILO VELIKO SKODO

Takemu stanju so mnogo sadjarji tudi sami krivi, ker so hoteli s spekulativnim čakanjem doseči boljše prodajne pogoje. Dogajalo se je tudi, da so hoteli prevariti odkupna

podjetja in so dobavljali slabše blago, kot je bilo pogojeno. To je zelo težkocalo poslovanje odkupnih podjetij, ki so zaradi tega zamujala dobavne izvozne roke, od cesar ima spet škodo vsa naša skupnost. Lahko je razumeti dejstvo, da so kmetje čakali s prodajo jabolka, ker so hoteli doseči boljše ceno, žalostno pa je, da so mnogokje skušali neposredno prevariti odkupna podjetja s neizpolnjevanjem dobavnih pogojev v pogledu kvalitete jabolka, rokov itd. Kolikokrat je kmet zabrusil odkupovalcem: »Pridite, kadar bodo jabolka po 50 dinarjev!«

KONKRETNI PRIMERI

Maslo Anton iz Ostrožnega brda je sklenil pogodbo in prodal okrog 15.000 kg jabolka za izvoz. Začel pa je dostavljati mnogo slabša jabolka in jih uspel dva voza podkrediti odkupni postaji v Ribnici. Izdalo ga je vino. »D... bom dal dobra jabolka! Tista sem samo pokazal, vozim pa slabša!«

Kontrola ob dovozu je bila zaradi navala precej otežkočena, zato so se podobne stvari lahko dogajale, le da je potem ob sortiranju in pripravah za izvoz odkupno podjetje trpelo škodo, zamujalo roke itd. Zaradi tega so zamudila realizacijo izvoza še okrog 200 vagonov jabolka, ki še vedno ležijo pri kmetih.

Karakterističen je tudi primer Franca Medveda, prav tako iz Ostrožnega brda. Je eden najmočnejših kmetov in velja za narrednega gospodarja in najuglednejšega v vasi, ki ga vsi radi posnemajo. Ta je tudi sklenil pogodbo o dobavi dveh vagonov jabolka prve vrste in je vzel celo 50.000 dinarjev predujma. Ko je bil zaradi bližajočega se zaključeneza roka za izvoz opozorjen, naj jabolka vendarle pripelje, je začel dostavljati na odkupno bazo otrsena jabolka naravnost izpod jablan. Prevzeli so mu prvi voz s pripombo, naj naslednji dan pripelje pogojena jabolka, vso škodo ho v notranjem prometu le težko popraviti, posebej še, če bo pritisnila zima in bodo jabolka zmrznila in zgnila.

DRAGO PLACANA IZKUSNJA

Prav bi bilo, če tega težkega nauka, kako se lahko egoistični pohlep maščuje posamezniku in skupnosti, prizadeti čez prihodnjo jesen ne bi pozabili in skušali spremeniti svoj odnos do družbe. B.

V POSTOJNI BO

pet potrošniških svetov

O potrošniških svetih je bilo zadnje čase na raznih sestankih mnogo govora. Potrošniki, Mestni odbor SZDL in posamezna podjetja so predlagali iz vrst potrošnikov člane za potrošniške svete. Po končanih pripravah je občinski odbor dal odločbe o imenovanju v potrošniški svet.

Zaenkrat je v Postojni 5 potrošniških svetov in sicer pri Mestnih trgovinah, tržnici, novem trgovskem podjetju »Izbira«, trgovinah KZ, prodajalni kruha, mlekarni in mesnici. Potrošniški sveti štejejo od 7 do 15 članov.

Da bi se člani do podrobnosti seznanili z nalogami, ki jih imajo potrošniški sveti kot nova oblika družbene kontrole v trgovini, je občinski odbor Postojna pretekli teden sklical sejo vseh izvoljenih članov. Načelnik gospodarskega sveta tov. Vid Dolenc je zbranim govoril o tem, kakšne so njihove naloge, dal nekaj napotkov, kako naj pristopijo k delu itd. Razumljivo je, da so se člani zanimali za to in ono in razprava je bila zelo živahna. Zaradi enotnega dela je bil sprejet tudi pravilnik poslovanja potrošniških svetov za mesto Postojna. Pravilnik so do podrobnosti proučili tako, da je vsak član seznanjen z vsebino. Ob koncu so izvolili predsednika in namestnika za vsak potrošniški svet.

Do konca tega meseca bodo imeli vsi potrošniški sveti svoje prve seje, na katere bodo povabili zastopnika prizadetega trg. podjetja. »Stina«

V Piranu bodo odprli zdravstveni dom

Širokopotezna reorganizacija občinske uprave z uvedbo komunalnega sistema je prinesla več samostojnosti in prožnosti tudi v zdravstveno službo. S tem, da so se formirale večje občinske enote, razsežnejše po teritoriju in finančno sposobnejše, je bila ustvarjena tudi podlaga za razvoj še bolj krajevnim prilikam in potrebam prilagojene zdravstvene zaščite. Zdravstvena zaščita in zdravstvena služba, ki so ju dosedaj vodili z okraja kot izhodišča, bosta v občinskih zdravstvenih domovih in njim pripadajočih ambulantah, dispanzerjih in posvetovalnicah, deležni še večje podpore.

Kot so občinske uprave zadolžene za razvoj industrije, kmetijstva, trgovine, turizma, pomorstva in ribištva, tako bo v bodoče pod njihovo kompetenco in odgovornostjo tudi skrb za čim sodobnejšo in čim bolj dovršeno zdravstveno zaščito občanov.

V vseh občinah sedaj ustanavljajo občinske zdravstvene domove, ki bodo smotrno povezovali vso zdravstveno službo krajev, ki gravitirajo na določen upravni center. Tudi v Piranu je zdravstvena služba z ustanovitvijo Zdravstvenega doma v mesecu decembru napravila velik korak naprej. Zmagala je dobra volja in trud tistih nesebičnih ljudi v občinski upravi, ki hočejo s pomočjo zdravstvenega osebja ustvariti na teritoriju občine potrebam in času primerno zdravstveno ustanovo.

Ze obstoječe zdravstvene ustanove kot so splošna ambulanta, protituberkulozni dispanzer in posvetovalnica za žene in otroke, se sicer začasno nahajajo še v dosedanjih prostorih. Pripravlja pa se preureditev stavbe na Dantejevi obali, v kateri bo sedež Zdravstvenega doma. Izdelava načrtov je v zadnji fazi in predvideva se, da se bo še ta mesec pričelo z delom. Stavba Zdravstvenega doma, zaradi katere je bilo v javnosti preteklo leto precej živahne diskusije, ki se seveda zavlekla potrebno preureditev, se nahaja na lepem in prometnem kraju in bo dovolj primerna, da sprejme pod svojo streho vso zdravstveno službo, dokler se spričo povečanih potreb ne bo nudila možnost zgra-

ditih popolnoma novo stavbo. Seveda pa bodo ostale še nadalje ambulantne postaje v Portorožu in Sečoveljah, — predvideva se tudi ustanovitev postaje v Ravnah — kot nekaki zdravstveni domovi v omejenem obsegu.

V bodočem Zdravstvenem domu v Piranu bodo našle svoje prostore splošna ambulanta, ki ima sedaj neustrezajoče prostore, zobna ambulanta, protituberkulozni dispanzer, posvetovalnica za žene in otroke, higienska postaja, pripravljala pa se že tudi ustanovitev šolske poliklinike s predvideno zobno polikliniko za šolsko mladino. Tako bo v Zdravstvenem domu osredotočena vsa kurativna in preventivna služba.

Prebivalstvo piranske občine je ugodno sprejelo vest, da je v ponedeljek dne 16. t. m. pričela v Piranu z delom zobna ambulanta, ki se začasno nahaja v Mateottjevi ulici št. 7 (bivša lekarna Lion). Ordinacijski prostori se nahajajo v II. nadstropju. Pozneje se bo seveda tudi ta ambulanta preselila v preurejeni Zdravstveni dom, zato kakih večjih adaptacij v sedanjih prostorih ne bo. Toda tudi sedanji prostori zobne ambulante ustrezajo. Aparatura je nova in najmodernejša. Manjka le še nekaj opreme in pa vodovod in ordinacija. Kljub pomanjkljivostim

bo ambulanta lahko uspešno opravljala svojo zdravstveno nalogo. V načrtu je tudi nabava rentgenskega aparata. Zobna ambulanta v Piranu je namenjena za ves okoliš piranske občine, to je za teritorij bivše piranske, portoroške in sečoveljske občine. Zaskrat bo odprta vsak dan od 13. do 19. ure, od 1. marca dalje pa ves dan.

Zelo važna zdravstvena ustanova je tudi protituberkulozni dispanzer, ki je sedaj v neprimernih prostorih v piranski bolnišnici in ki tudi že težko pričakuje preseelitev v Zdravstveni dom.

Vse te potrebe, katerih nujnost raste iz dneva v dan, dokazujejo, kako potrebna je bila ustanovitev Zdravstvenega doma v Piranu in kako nujna je čim hitrejša adaptacija že določene stavbe, kjer šele bodo vse že obstoječe in pa novo ustanovljene zdravstvene ustanove našle svoj pravi in stalni dom, ki naj bo žarišče vse zdravstvene službe in zdravstvene prosvete v piranski občini.

Le vnetemu prizadevanju in skrbi naše ljudske oblasti gre zahvala, da so ti, novo priključeni kraji, ki so bili v zdravstvenem oziru precej zaostali, tako hitro dosegli nivo zdravstvene službe, kakor ga že poznajo in imajo visoko razviti kraji in mesta naše ožje domovine Slovenije. —gr—

Koprski gasilci so opravili strokovne izpite

V petek in soboto so koprski poklicni gasilci polagali prve strokovne izpite na Koprskem. Izpite je polagalo 10 gasilcev. Dva sta izpite izdelala z odličnim uspehom, 7 s prav dobrim in eden z dobrim uspehom. Odličnjaka sta Jožef Rožec in Andrej Bajt. Rožec je položil izpit za višjega gasilca, Bajt pa za nižjega gasilca.

Izpitni niso bili lahki, ker so od kandidatov zahtevali veliko praktičnega in splošnega znanja. Obsegali so 11 predmetov, ki so jih morali kandidati predelati v komaj polmesečnem mesecu. Znanje, ki so ga gasilci pokazali pri izpiti dokazuje, da so se dobro pripravljali. Izpiti hkratu dokazujejo, da so koprski poklicni gasilci praktično dosegli že tako izpopolnitvev, da bodo v primeru potrebe uspešno opravili svojo nalogo.

Odličnjak Jožef Rožec je h izpiti izjavil: »Vedno sem hripenel postati dober gasilec. Ze v Ljubljani sem bil nekaj mesecev pri gasilcih, nekak sem vsopil v Ljudsko milico. Ko sem spoznal, da to ni moj poklic, sem zaprosil za premestitev. Prišel sem h gasilem v Koper, kjer sem se hitro vpisal za polaganje izpita. Bil sem gotov, da bom izdelal, da pa bo izid odličen, nisem pričakoval. K temu mi je veliko pripomogel deseter Jože Poppeck.« Drugi odličnjak Andrej Bajt je izjavil, da je vstopil med poklicne gasilce z namenom, da bo tako najuspešnejše pomagat čuvati ljudsko imovino pred požari. Tudi njemu so starejši izkušeni gasilci pripomogli, da je izdelal izpit z odličnim uspehom. Najmlajši gasilec Benjamin Zužek je bil pet let v prostovoljni gasilski četli v Baču pri Knežaku na Pivkci. V Koper je prišel z namenom, da bi tu pridobil tehnične oneme, da bi lahko še še več znanja in postal dober poklicni gasilec.

Koprskim gasilem primanjkuje uspešneje onavljali svojo pomembno nalogo čuvanje ljudske imovine. Pričakujejo, da bodo v kratkem dobili manjši gasilski avtomobil z opremo.

KOBARID

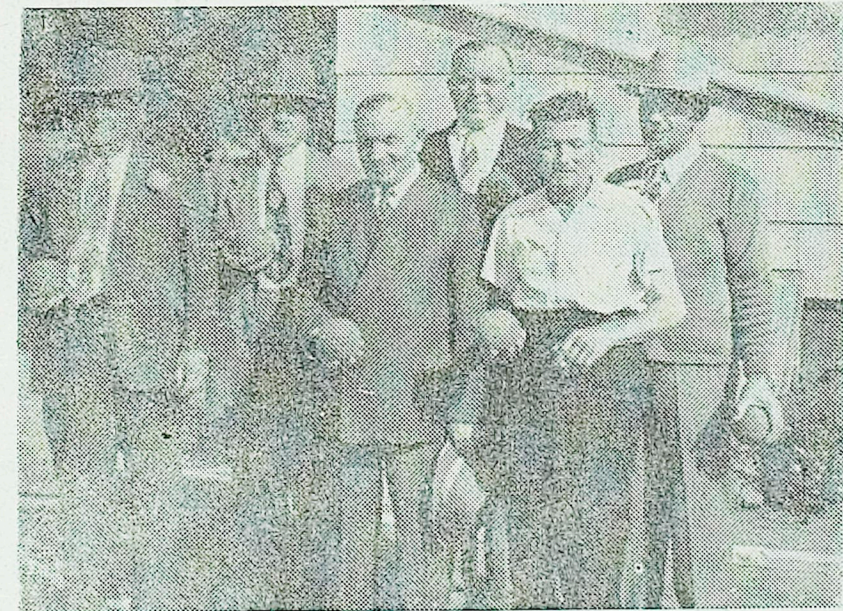
Po uveljavitvi Videmskega sporazuma o malem obmejnem prometu je šlo v obeh smereh preko bloka Robič pri Kobaridu okrog 4300 ljudi. Z italijanske strani jih je prišlo v Jugoslavijo 1645, z jugoslovanske strani pa je obiskalo Italijo 2655 ljudi. Ljudje na Kobariskem imajo pravilen odnos do gostov, ki pridejo z druge strani, medtem ko nekateri prenapeteži iz Italije to pozabljajo. Mislijo, da še niso minili časi, ko so naše ljudi poniževali in jih zaničevali z vsemi mogočimi priimki.

Takšno mnenje potrjuje naslednji primer, ki se je dogodil preteklo nedeljo. Zveza borcev v Starem selu pri Kobaridu je v nedeljo priredila zabavo s plesom, katere

so se udeležili tudi nekateri gostje iz Čedada. Med njim je bil tudi nek vinjeni izzivač Pevser Delschi. Ta nikakor ni mogel mirovati in je več ur izzival druge tamkajšnje fante. Drugi gostje iz Čedada so tako početje obsojali. Nazadnje je omenjeni Pevser začel pljuvati pred Albina Volariča iz vasi Svino. Za to zaničevalno gesto je od domačih fantov prejel kar je zaslužil. Na bloku Robič je v ponedeljek, ko se je vračal, raztrgal svojo osebno izkaznico, ki so jo zahtevali naši obmejni organi. Omenjenega izzivalca in pretepača so naši obmejni organi izročili po določbi sporazuma italijanskim obmejnim varnostnim organom. G.

PRVO MANDELJEVO CVETJE

V ponedeljek 23. januarja se je na grebenu Vilizan nad opekarno »Ruda« pri Izoli razcvetelo prvo mandeljevo drevo. Mila zima z deževjem je povzročila, da je sok začel predčasno krožiti. Tako zgodnjega cvetja že več let ni bilo niti tu pri morju. Če bi posijalo toplo sonce, bi v nekaj dneh tudi po drugih krajih zacveteli mandeljci.

POZDRAVI IZ AMERIKE

Sest krepkih fantov! Seveda, majčkeno so že prileteli, pa vendar ljuto odločni, da zmagajo v srčiti borbi za bnlincarsko prvenstvo! Njihova sedanja domovina je Amerika in v Ameriki Cleveland in v Clevelandu clevelandska okolica.

Vsa čestotica pošilja svojim sorodnikom, prijateljem, znančem in vsem dobrim slovenskim ljudem najprivočnejše pozdrave in jim želi, da bi bili v novem letu zmeraj zdravi in zadovoljni.

Trije v prvi vrsti so od leve strani tile: Marko Klemen, doma iz meke vasi pri Postojni, France Stopar iz Lokve pri Divači in Jože Mačero iz Sepuj pri Sežani. V zadnji vrsti, od leve strani, so pa Lojze Meglič, ki je morda na Gorenjskem doma ali pa — bolj verjetno — iz Gorenj pri Divači. Drugi v vrsti je Lojze Stopar, tretji pa Janez Mevlja — oba iz Lokve pri Divači.

Ako želi kdo od sorodnikov ali znančev pisati temu ali onemu od teh »bojsova«, naj kar naslovi pismo na tale naslov: »Mr. Marko Klemen, 20681 E. Miller Ave., Euclid, Ohio, U.S.A.« Prijatelj Klemen je ljubezniv fant in bo pismo že oddal naslovljencu.

Poskrbimo za lepši izgled naših vasi

Ce greš iz Ilirske Bistrice po asfaltirani cesti kakih 9 km daleč, prideš do prijazne vasice Jelsane. Vas je odmaknjena v položno reber. Skozi južni del vasi gre cesta prvega reda Ljubljana — Reka, po kateri je posebno v poletnem času velik avtomobilski promet. Tik ob cesti je lapa enonadstropna stavba Zadrudni dom, ki je zrasel z delom pridnih rok Jelsancev. V domu sta gostilna in trgovina kmetijskeke zadruge Jelsane. Zal da je lega zadrudnega doma neprimerna, ker je nega doma. Le nekaj metrov oddaljeno v klanecu. Ce bi bil zadrudni dom

v ravnini, bi bil obisk mnogo večji.

Poglejmo malo po okolici zadrudljena stoji kot od atomske bombe zadeta hiša tovarniša Draga Udoviča, ki že deset let stanuje nekje na Reki. Mimo teh razvalin drži po cesti prvega reda vrsta avtomobilov. Lansko poletje se je večkrat pripetilo, da se je ustavljal kak inozemski avtomobil. Iz njega je izstopil turist, fotografiral razvaline in se odpeljal naprej. Zakaj? Nam v dobro gotovo ne. Nujno je, da odgovorni za take zadeve dajo lastniku nalogo, da razpadajoče poslopje popravi, ali pa podere, da tujim obiskovalcem naše domovine še v letošnji sezoni ne bomo še nadalje kazali naše malomarnosti.

Na kraju vasi je zadnje počivališče Jelsancev. Zid, kateri obdaja »njavo miru« je še iz vojnih časov na več mestih podrt. Ker je tudi to ob glavni cesti, bo treba poskrbeti, da bo zid čimprej popravljen. Družimo se gesla: Varujmo svoj ugled pri inozemcih.

DUTOVLJE

Kmetijsko-gospodarska šola je dobila sodobno kuhinjo. S tem je izpolnjena želja mladih deklet, ki jih je težnja po znanju privedla v šolo.

Da bi ta dogodek čimbolj proslavilo, so skupno s fanti priredile čajanko s kulturnim sporedom. Povabile so razen šolskega odbora in predavateljev tudi obiskovalke dveh letnih tečajev iz Pliskovice in Avberja, ki sta vključena v šolo. Skupno so si ogledali kuhinjo in izmenjali misli o učnih vprašanjih.

Na čajanki je upravitelj šole Tone Troha obširno poročal o delu šole in poudaril željo, da bi bili učenci vedno na tekočem o vseh vprašanjih šole. Omenil je, da cilj šole ni samo ta, da strokovno vzgaja kmečko mladino, ampak mora odigrati tisto vlogo v kulturnem pogledu kot jo ima dobra kmetijska zadruga v gospodarstvu. Vzgjati mora tako mladino, ki bo zmožna sodelovati v vseh gospodarskih in društvenih organizacijah. Sola mora mladino učiti spoznavati lepote in vrednote naše domovine, da jo bo znala ceniti in ljubiti. T. T.

IZOLA

Podjetje za pomorska gradbena dela iz Reke je lani v septembru začelo s pripravljalnimi deli za popravilo glavnega pomola v Izoli. Pomol so Nemci razstrelili ob svoji mumiku leta 1945 in ni bil več uporaben. Pomorska oblast severnega Jadrana je za ta dela, ki bodo trajala okrog dve leti, doobčila 83 milijonov dinarjev.

Dela dobro napredujejo. Velik plavajoči bager-stroj čisti morskno dno in ga poglablja. Ves nagrabljeni material odvažajo večja barka na odprto morje. Na obrežju v'ivajo velike betonske štiriovalne bloke, ki bodo služili za temelje novega pomola. Do sedaj so vili že nad 30 takih blokov, ki tehtajo nad 20 ton vsak. Stari pomol je bil tri metre širok. Novi pomol bo na enem delu širok tri, na drugem pa 7 metrov, da bo dobro služil potrebam povečanega morsklega prometa.

„Delo in varnost“

strokovni časopis za vprašanja organizacije dela in varnosti pri delu.

Te dni je izšla prva številka časopisa »Delo in varnost«, ki ga izdaja Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS v Ljubljani. »Delo in varnost« prinaša v prvi številki program in naloge časopisa v Uvodnih besedah direktorja dr. Marjana Dularja, Analizo kolektivne nesreče v Doličah inž. Stanislava Pirca, dalje članke Katastrofa v oktobru (A. K.), Viri in vzroki obratnih nesreč v Metalni (Holer J.), Mednarodno sodelovanje in uporabi znanosti in povečanju produktivnosti dela (po dr. A. Kingu), Osebna zaščitna sredstva (inž. B. in V. Perko), Iz prakse inšpekcije dela (M. S.), Industrijska psihologija si utira pot (Z. Neuman), Republiška razstava higijensko-tehnične zaščitne službe v Sloveniji (F. A.), Recenzija knjige »Delo in varnost« (inž. Batistin), tečaj za HTZ službo, razno itd.

»Delo in varnost« izhaja mesečno in ga urejajo sodelavci zavoda (Franjo Aleš, prof. Ivan Bertoncelj, inženir B. Gostiša, inž. Ervin Perne, inž. Janko Svaiger, odgovorni urednik Fr. Aleš). Ker je »Delo in varnost« kot edini strokovni časopis te vrste v državi prevzel važno vlogo stalnega obveščevalca o vseh vprašanjih preventivne zaščite in organizacije dela, je predvsem namenjen gospodarskim organizacijam, ustanovam, strokovnim šolam in sindikalnim podružnicam, ki se naj bi vključile v širok krog pobornikov varstvene misli v našem gospodarstvu. Iz lista bodo prav gotovo črpali bogato dokumentarno gradivo ter nasvete za vztrajno in sistematično borbo proti obratnim nesrečam, ki terjajo tako težke žrtve v ljudeh, gradivu in izgubi narodnega dohodka, na drugi strani pa dobili koristne pobude za povečanje produktivnosti dela z ustrezno organizacijo dela v lastnih podjetjih.

Druga številka »Delo in varnost«, ki bo izšla že konec januarja, bo posvečena perečim vprašanjem organizacije dela, o katerih so razpravljali udeleženci decembrskega posvetovanja, ki sta ga sklicala Zveza inženirjev in tehnikov LRS in Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS.

Konferenca ZK v Kopru

(Nadaljevanje s 1. strani)

ski ukrep v veliki meri samo izključitev. Na deset izključenih članov pride samo eden kaznovan z drugo partijsko kaznijo. Premalo se vodi računa o izpolnjevanju obveznosti posameznih članov in mnogokje se zadovoljijo samo s tem, da člani redno hodijo na seje, plačujejo članarino in zadostijo drugim formalnostim. Zavedati se moramo, da je postalo delo komunistov, zlasti v podjetjih in zadrugah, z novo gospodarsko orientacijo še bolj odgovorno. Zato je treba povečati dejavnost in disciplino v naših vrstah.

Na koncu se je oglašil k razpravi sekretar okrajnega komiteja Albert Jakopič. Takoj v začetku je poudaril razveseljivo dejstvo, da je konferenca tako kritično obravnavala vsa vprašanja. To ni dovolj, da samo govorimo o slabostih — poiskati moramo tudi vzroke in jih spoznati. Večkrat naše člane pri tem ovira nerazgledanost in podobni subjektivni razlogi — zato se pojavlja potreba po seminarjih in intenzivnejšem študiju.

Poiskati je treba ustrezno obliko dela. Vrste komunistov naj se utrdijo in izkristalizirajo pri izvrševanju partijskih nalog.

Nato se je sekretar OK ZKS dotaknil naše gospodarske problematike in dejal, da je naloga komunistov, da se borijo proti raznim škodljivim pojavom kot so skakanje cen, inflacijske parole in drugje, kar ustvarja nerazporejenost in nezaupanje med ljudmi. Poudaril je tudi, da ponekod ljudje čakajo na izboljšanje standarda in pričakujejo, da bomo to uredili z nekimi uredbami in zakoni. To pa je odvisno od nas samih; ni nobenega dekreta, ki bi v tem pogledu kaj pomagal. To lahko dosežemo samo s povečanjem proizvodnosti in proizvodnje.

Konferenca se je končala z volitvami novega občinskega komiteja in delegatov za okrajno konferenco.

Izola je dobila turistično-olepševalno društvo

V drugi polovici 1955. leta je bil tudi v Izoli osnovan Iniciativni odbor z nalogo, da pripravi vse potrebno za osnovanje Turistično-olepševalnega društva. Iz raznih razlogov je kmalu po osnovanju odbora odpadlo nad polovica članov, ostali pa so bili preobremenjeni z delom, zato so priprave za ustanovitev društva zastale. Proti koncu leta 1955 je občinski ljudski odbor imenoval nov Iniciativni odbor, ki je resno začel s pripravami. Imel je osem zaporednih sej, na katerih je razpravljal o vseh organizacijskih vprašanjih, o programu in nalogah društva ter izdelal predlog proračuna.

Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo okrog 120 ljudi, med temi tudi tov. Tone Ukmar, predsednik stalne turistične konference okrajja Koper, predstavnik Turistične zveze Slovenije in predsednik Sveta za turizem pri OLO tov. Lesjak. Poročilo o dosedanjem delu Iniciativnega odbora je podal tov. Gustinčič. Ugotovil je, da je v Izoli, ki šteje nad 5000 prebivalcev in ima nad 60 gospodarskih in drugih organizacij, premočno zanimanja za turistično dejavnost. V novo Turistično olepševalno društvo se je za začetek vpisalo 121 fizičnih in 13 pravnih oseb, odnosno kolektivov. Tem se bodo gotovo pridružili številni drugi prebivalci in delovni kolektivi, ki jim je na tem, da bi Izola ob pomoči in sodelovanju vseh prebivalcev dobila še lepše zunanje lice.

Izola je nekaj slovela zlasti po kvalitetnem refošku in prvovrstnih ribah. Gostinstvo je bilo vse bolj razvito, postrežba hitra in dobra. Domačini in tujim gostom so bili v prejšnjih časih dobro poznani: bivši hotel v parku Arrigoni, hotel-kavarna Menis, hotel na postaji sedanji Sindikalni dom in hotel Città di Trieste. Razen hotela Menis, sedaj Zora, vsi drugi še ne služijo svojemu namenu. Zadnja leta se je veliko domačih in tujih gostov zanimalo, da bi preživeli svoj letni dopust v Izoli. Zaradi pomanjkanja turističnih naprav jih ni bilo mogoče sprejeti in jih tudi danes še ni mogoče sprejeti. Gospodarstvo občine ima zaradi tega občutno škodo.

Nekateri ljudje pa so se zavedali, da je treba začeti z delom in so že pred ustanovitvijo Turistično-olepševalnega društva veliko napravili. Vse do lani je bilo v Izoli na razpolago samo 12 ležišč. Lani pa so za izboljšanje gostinstva investirali nad 30.000.000 din. S tem denarjem so prenovili bivši hotel

Menis v sedanji hotel »Zora«, ki ima moderno restavracijo in 32 ležišč. V parku Arrigoni so uredili vrtno restavracijo, ki lahko sprejme 500 gostov. Preuredili so še tri druga gostišča, ribja restavracija v pristanišču pa je tik pred dovršitvijo.

Občni zbor je novemu 11-članskemu upravnemu odboru Turistično-olepševalnega društva Izola posebno priporočilo izvedbo sledečih del: takoj naj pristopi k delu za izdelavo načrta za olepšanje mesta in naj ga začne uresničevati. Novi odbor naj se zavzame za ureditev in otvoritev zimskega kopalnišča, v parku Arrigoni naj poskrbi za dokončno ureditev hotela, da bo Izola tako pridobila še 45 ležišč. Pri svetilniku je treba urediti letno kopalnišče in postaviti bifé, nadaljevati je treba z deli za obrambo

bo luke in obale, pripraviti regulacijske načrte in pričeti z urejanjem mesta, kanalizacije, vodovodnega in električnega omrežja. Javni parki, last splošnega ljudskega premoženja, in prav tako parki in vrtovi zasebnikov, so potrebni preureditve. Večina trgovskih lokalov ne zadovoljuje več sedanjih potreb in jih bo treba preurediti, prav tako pročelja raznih poslopij. Razen tega naj novi odbor skrbi, da bo v društvu pritegnil čimveč članov, meščane pa pritegnil k sodelovanju pri izvedbi tega načrta. Društvo bo dobro opravljalo svojo nalogo le, če bodo sodelovali vsi prebivalci. Vsaka družina lahko nekaj pripomore z ureditvijo okolice in dohoda v hišo, da bo Izola v nekaj letih postala privlačna turistična točka za domače in tuje goste.

VOLITVE V SKUPŠČINE socialnega zavarovanja

O pomenu in vlogi, ki jo imajo ti forumi zavarovancev, na tem mestu ne nameravamo razpravljati, ker je bilo o tem že precej napisanega v naših listih. Pa tudi sicer se je ta oblika samoupravljanja pri nas že tako uveljavila, da bi bilo odveč vsako utemeljevanje upravičenosti obstoja družbenega upravljanja v socialnem zavarovanju.

Na današnjem zasedanju okrajnega ljudskega odbora v Kopru bodo med drugim razpravljali tudi o imenovanju posebne odborniške komisije, ki bo imela nalogo izdati potrebne ukrepe za izvedbo teh volitev.

Čim je Zvezni izvršni svet izdal odločbo, da morajo biti te volitve članov skupščine okrajnih zavodov v prvi polovici februarja tega leta, so naši sindikati že začeli propagando za izvedbo teh volitev, po vsem okraju. Danes se diskutira o volilnih enotah in že o samih kandidatih. Nekatere sindikalne podružnice so že imele svoje predvolilne sestanke.

O teh volitvah so razpravljali tudi Okrajni sindikalni svet in Občinski sindikalni svet. Izvoljeni so bili aktivni, ki bodo izvedli volitve. Postavljeno je bilo tudi načelo, naj bi ponovno kandidirali vse one člane skupščine, ki so bili aktivni že v dosedanjih skupščinah.

Pri teh volitvah bodo izvoljeni člani za Okrajno skupščino socialnega zavarovanja ter za skupščine podružnic socialnega zavarovanja v

Kopru za občini Koper in Izola, v Piranu, v Sežani za občini Sežana, Divača in Kozina, v Postojni za občini Postojna in Pivka in v Ilirski Bistrici.

V torek 31. tega meseca bo v Kopru zadnje zasedanje sedanje skupščine Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje.

Požar zaradi neprevidnosti

Prejšnji petek dopoldne je na Trgu revolucije v Kopru nenadoma izbruhnil požar v pritličnem prostoru hiše zraven prodajalnice tobaka. Tu so delavci že več časa obnavljali prostor in opravljali zadnja pleskarska dela. Eden od njih je pripravil mešanico iz voska in bencina, ki služi za spajanje parketnih deščic pri polaganju parketa. Pri tem se je v prostoru nabralo polno bencinskih hlapov. Nenadoma je iz zakurjene peči švignil plamen prot posodi. Nastala je eksplozija, ki je razdrobila šipe v dveh oknih, plameni pa so se takoj oprilek lesenih delov. Na mesto so takoj prihiteli koprski gasilci, ki so pogasili požar v nekaj minutah. Škoda znaša okrog 100.000 din.

Požar in škoda je povzročila neprevidnost delavca, ki je pripravil mešanico voska z bencinom v neposredni bližini peči. Naj bo to v opozorilo vsem tistim, ki imajo opravka z vnetljivimi tekočinami, da bodo pri uporabi bolj previdni.

Prišlo mi je na ušesa, kako so v Smedeli prebivalci močno veselili z menoj vred, ker bo podjetje Klas preuredilo svojo tamkajšnjo trgovino v inteligentnem smislu. Pravil je namreč direktor na sestanku SZDL v Smedeli, da je bila dosedanja poslovalnica kmečka — za kmete — in da bodo zdaj napravili iz nje inteligentno — za inteligente, ki se bodo doselili v nove semedelske stanovanjske bloke.

V Šmarjah pri Kopru je bila neko soboto pred nekaj sobotami prava revolucija. Kriv je bil kino. Ker mlajši niso smeli v dvorano gledat Ivanhoeja, tega tudi niso privoščili odraslim in so lepo napravili kratek stik. Navezali so na žico kamen in vse skupaj vrglj čez električni vod, da se je vasa nenadoma znašla v babilonski temi...

V Kopru se gospodinja pritožuje, čež mleko ali bolj prav rečeno čez mlekarne, ki gospodinjam dobavljajo tako »sveže« mleko, da se na štedilniku takoj sesiri. Povedale so mi konkretne primere iz mlekarne v Ribarnici in v Čevljarški ulici — forej ni nič pomagalo, da so skušale zamenjati dobavitelja. Ko gospodinje zjutraj srečno pričakajo, da mlekarice pridejo v mlekarne (s približno redno vsako-

dnevno zamudo okrog 20 minut), koprsko mežavo in kislo vreme tako vpliva na mleko, da se že po poti do doma gospodinjam pokvari in potem na ognju sesiri. Tega so posebno vesele zaposlene žene, ki morajo biti do sedmih že v službi — brez zajtrka.

V Izoli imajo nekatere ljudi, ki bi zaradi svoje dvoičnosti delali čast samemu presvetemu jezuitskemu redu. Ko je namreč delavski svet podjetja ELTE sprejel sklep o likvidaciji te gospodarske organizacije, ker je bilo treba električno službo postaviti na trdnije noge, so za sklep glasovali brez izjeme vsi člani tega upravnega organa. Glej vraga, čez nekaj časa pa so začeli nekateri vrhovni »muftije« v podjetju med delavci močno propagando za nadaljni obstoj podjetja pod dosedanjimi pogoji — čeprav se kot »strokovnjaki« pač ne bi smeli bati za službo.

Na Kozini se je čez blok v Krivem potoku pripodil z Vespo bahati Tržačan. Ko je najprej za prvo silo pospravil pol kile sira, četrt mortadele in pol kile kruha ter vse skupaj lepo zalil, da je sploh mogel do sapa — pa je začel na vso moč hvaliti sebe in svoj Trst, kako mu je tam lepo, kako vsi ljudje dobro živijo, se vozijo kot on celo na izposojenih Vespah,

če hočejo — le malo je manjkalo, da nas ni vse skupaj povabil, naj se preselimo v Trst. Sem pa jaz, stari Vane, malo pomislil in sem uvidel, da tako ne bo šlo, ker mora tudi tukaj kdo ostati, da bodo taki in podobni lačenbergarji imeli priti kam napolnit svoje sestradane trebuh...

Nad ravnateljka gimnazije v Postojni je prišla ženica:

»Moj sin ima pa same nezadostne ocene!«

»Da, da... Na žalost se prav nič ne uči. Bi morali nekoliko več gledati nanj in ga siliti k učenju!«

»Ampak tudi vi,« je učila ženica, »bi lahko nekoliko bolj gledali nanj — skozi prste, saj je štipendist Zveze borcev!«

Je ravnatelj kar obstal pred tem argumentom — radoveden pa sem tudi jaz, Vane, kako se bo to naprej razvijalo — se bo fant začel učiti ali bo popustil profesorski zbor ali pa bo celo ZB kaj ukrenila?

Proslavili so se v Postojni tudi kmetijski strokovnjaki s svojimi pogostimi predavanji v okviru Ljudske univerze — tako pogostimi, da še nobena ni bilo, čeprav so jih obljubili. So mi še povedali v tiskarni Jadran v Kopru, da je Ljudska univerza pravkar dala napisiti nekaj lepih plakatov, na katerih piše, da obljuba dolg dela — morda je to namenjeno prav njim?

V Postojni imajo tudi precej pravih in namišljenih težav s trgovino, govorice — potrebnih in nepotrebnih — pa je okrog tega vprašanja še več. Prišlo je tako daleč, da je direktor mestnih trgovin na velikem sestanku povedal, da ga je že sram povedati — da je trgovec...

No, do prihodnjčij lepo pozdravljeni!
Vaš Vane

Pisma uredništvu

ZAKAJ TAKE RAZLIKE V CENAH?

Nedvomno je eno najvažnejših vprašanje naših gospodinj, kakšne so cene na našem trgu, in kako je tržišče založeno. To je razumljivo, saj je od tega odvisno, ali bodo družine dobile na mizi dobro in okusno hrano, ali pa slabo in pomanjkljivo. Poglejmo kakšne so bile cene najmanjših življenjskih potrebščinam v nekaterih krajih Primorske v zadnjih petnajstih dneh.

Dne 11. I. je bil krompir v Kopru po 20 din kg, v Gorici po 16 din kg, v Vipavi po 18 din kg, v Postojni pa po 14 din kg. Dne 19. I. je bil krompir v Kopru še vedno po 20 din kg, dražji kot v katerem koli drugem kraju na Primorskem. Isti dan je bil v Ajdovščini in v Vipavi od 13 do 16 din kg.

Rdeči radič je bil v Kopru dne 11. I. po 120 do 150 din kg, v Gorici po 65 din kg, v Vipavi pa od 40 do 60 din kg. Dne 19. I. je bil rdeči radič v Kopru še vedno po 100 din kg, v Ajdovščini pa samo po 30 din kg.

Jajca so bila v Kopru dne 11. I. po 24 do 27, v Kobaridu pa le po 14 din. Čeprav je v gorskih krajih v tem času malo jajc. V enem tednu so jajca v Kopru padla na 15 din, toda ne po vseh trgovinah. Po 15 din komad so jih dobile gospodinjje samo v travnini v Čevljarški ulici, v vseh drugih trgovinah pa so še vedno trdo držali cene od 18 do 20 din.

Svinjina je bila v Kopru dne 19. I. po 330 din kg, v Sežani po 320 din kg, v Gorici po 280 din kg. Goveje meso je bilo v Kopru istega dne po 230 din kg, v Vinavi pa po 210 din kg. Teletina pa je bila najcenejša v Idriji, kjer so jo gospodinjje dobile po 220 din kg. To je zasluga odhumnega roditelja »Mesnina«, ki zbira vse odpadke pri zakolu in jih prodaja tovarnam v predelavo. V dveh mesecih je podjetje zbralo nad 70.000 din, kar je potem vplivalo na znižanje cen.

Gospodinjje zelo povračujejo po kishi rebi, ki jo na neredkoma dobijo. Dne 17. I. je bila na trau no 15 do 17 din kg. Kot znano je bila lani v goratih krajih dobra letina repje, zato bi kishi repje res ne smelo primanjkovati nikjer.

Najbolj »zavajajo cene pri rdečem radiču, krompirju, solati in mesu. Gospodinjje se sprašujejo, zakaj taka razlika. Pousod na Koprskem rase radič — cena na je najvišja prav tu. Pri krompirju moramo razen velike razlike v ceni ugotoviti še to: Gospodinjje se pritožujejo, da je koprski zelo slab, voden, o'esnel in z črnimi lisami v mesu. Pri pripravljani ore včasih do 30 odstotkov v nič. Tako se podraži še za tretjino! Traovinska inspekcija pa naj bi pogledala zakaj te razlike.

KMETIJSKA ZADRUGA IN NOVOLETNA DARILA

Novo leto in novoletna voščila so za nami. Po naših kmečkih domovih so ostali razobešeni po stenah koledarji in novoletna darila. Ta lepa navada se je v zadnjem času tako udomachila, da nam vsi časopisi in podjetja pošiljajo svoje koledarje in koledarčke.

Ne bo odveč, če se enkrat tudi o tem malo pogovorimo. Koledarje so trgovci že v prejšnjih časih darovali svojim odjemalcem, da bi jih tako še bolj navezali na svojo trgovino. Danes pa je teh koledarjev že preveč. Zato bi bilo umestno, če bi kmetijske zadruge tiste vsote, ki so namenjene za koledarje, koristneje porabile za druge namene.

Pri delitvi dozička, kjer to pride v poštev, je kar preveč govorjenja, kako razdeliti skromni del zadrugnikom tako, da bo malo za vse.

Prav bi bilo, če bi se odločili tudi za nekaj takega kar je ženam v korist. Pametno bi bilo, da bi se tu in tam odločili za nabavo piščancev čistokrvne pasme in jih potem razdelili med vse gospodinjje. V nekaj letih bi tako izboljšali kokošjerejo. Zadruga bi lahko nabavila kake manjše stroje, ki bi služili gospodinjstvom in bi si jih v zadrugi lahko izposojali. Tako na primer primanjkuje dobrih strojev za rezanje mesa in podobno. Prav tako bi jim lahko dobro služil stroj za izdelovanje testenin, stroj za mletje orehovitih jedrc, robkač za koruzo

in neporeznica. Mogoče bi kaka zadruga lahko nabavila celo pralni stroj. Kako lepo bi bilo, če bi žene imele v zadrugi nekaj svojega, česar bi se lahko vsak čas poslužile.

Moški bi prav gotovo gledali, da bi zadruga nabavila sadna drevesca. Če bi vsak član dobil le eno drevesce, bi se v vasi že nekaj poznalo. V nekaj letih bi na ta način uredili lepe nasade in delo zadruge — posepevalke kmetijstva, bi res prišlo do izraza. To bi imelo še večji pomen v krajih, kjer bi se odločili za preizkušnjo novih sadnih sort ali trt. Marsikje bi iz tega sklada lahko nabavili orodje za obdelovanje moderno urejenih vinogradov.

Ponekod so se dobro obnesla zadruga darila v obliki hranilnih knjižic. Člani so se potem trudili, da so vloge višali z vlaganjem novih manjših vsot. Tako so koristili sebi in zadrugi. S tem bi se utrdjevalo zaupanje v zadrugo, kar bi nedvomno vplivalo na nadaljnji razvoj zadrugništva.

Marsikje bi kazalo uvesti hranilnico za otroke. Otroci v veliki večini ne poznajo varčevanja in razmetujejo denar po nepotrebnem. Taka otroška hranilnica naj bi bila tako urejena, da bi otroci lahko vlagali tudi manjše vsote pri vsaki poslovalnici po vaseh. Če bi v hranilnico vložili le polovico tistega denarja, ki ga izdajo po nepotrebnem, bi konec leta imeli v hranilnici lepe vsote.

F. M.

POPRAVIMO, DA NE BO PREPOZNO!

Pred nekaj dnevi sem slučajno stopil v zgradbo bivšega koprškega samostana S. Klare. Takoj mi je padla v oči električna napeljava Napol gole električne žice niso jo po žeblikih, ki so zabili v zidove in strop, nikjer nobene izoizolacije na spojih, žica neprimerna in slaba, odcepi grede kar skozi prevrtena vrata v sobe itd., itd. Začudil sem se, da še ni prišlo do požara. Saj je res neverjetno.

Vidi se, da si je vsak stanovalec sam napeljal elektriko v svoje stanovanje, nihče pa doslej ni pogledal, če napeljava odgovarja normam in varnostnim predpisom. Kolikor vem, morajo vsako novo napeljavo pregledati odgovorni organi. Mar velja to samo za nove zgradbe? In če ne, nihče drugi tega ne vidi, kako da takih stvari ne opazijo inkasanti, ki pridejo vsak mesec v vsako stanovanje.

Naj bo kakorkoli, dejstvo je, da če je kdaj kje obstojala nevarnost požara zaradi slabe električne napeljave, je to gotovo primer v Sv. Klari. Zato popravimo, dokler ni prepozno!

S. A. Koper

ODGOVORNEGA NI

Zgodilo se je že pred desetimi dnevi: v kleti stanovanjske hiše splošnega ljudskega premoženja v Repičevi ulici št. 1 je zaradi zamastitve kanalizacije vdrta voda z vso mogočo nesnago. Ni prvič, da se je to zgodilo. Pred dobrima dvema letoma so bile kleti v tej hiši pod vodo, bile pa so tudi lanskega poletja ob znanem velikem deževju. Oskrbniku Miru Sosiču je takrat uspelo, da so prišli delavci že čez nekaj dni očistiti kanalizacijo, tako da so imeli stanovalci spet »prost vstop« v svoje kleti. Zdal pa mu je to spodletelo. Do spora je prišlo že lani. Delavci so očistili rove, voda se je iz kleti otekla, toda nihče ni hotel plačati stroške dela. Ko je te dni spet prošil Upravo za komunalne zadeve in Upravo vodovoda v Kopru, naj, prva ali druga, pošljeta svoje delavce, da očistijo kanalizacijo, se je stari spor spet zaostрил: oboji pravijo, da niso za to odgovorni.

Zaradi tega smo prizadeti že deset dni brez drv, ker nam jih je zalila voda z gnojnico. K sreči imamo letos izredno milo zimo, tako da ne prezebamo. Voda sega v kleteh skoraj do kolena. Da potem ne govorimo o higieni!

Naj reče kdo karkoli: toda čudno, prečudno je, da ni nihče odgovoren. Ali je to odnos do splošne ljudske imovine in do stanovalcev? Mi si takega ravnanja res ne znamo razložiti.

Stanovalci

Izlet v našo metropolo

Odkar nam je zadnja vojna porabala »koriero« Villa del Nevo-so-Trieste, kar se po starem in najnovejšem reče »avtobus« Ilirska Bistrica—Trst, nam je v naši Reški in še posebej Vremski dolini postalo zares dolg čas. Vrata v Trst so nam prijatelji z Zapada zazidali in mi smo ostali kakor nekaka naplavina na zaprtem dvorišču po hudi poplavi. Pa smo v velikanski večini kar mirni ostali in preživeli tudi ta »udarec«. Prav zares ne vem, da bi kdo od domotožja umrl.

France Magajna

Le meni ni šlo vse to v račun. Kot hudo razgledan človek in (vsaj od sebe) priznan svetovljan, sem iz z velikim trpljenjem prenašal to zoženo kletko našega izvenhišnega življenja. Pa sem se nekega dne neumljeno razsrdil in v petih minutah globokega razmišljanja »ustvaril« novo avtobusno progo, ki naj reši ljudi Reške doline vseh stisk. Res je obžalovati, da nisem poslal načrta pravočasno »naprej«. Nemarnost ali zaspornost je bila temu kriva, kajpada. In tako lepo je bil zasnovan! Samo predstavljajte si: Avtobus odhaja iz Nove Gorice (če že ne iz Tolmina) zarana zjutraj. Vozi skozi Rihenberg, Gorjansko, Komen, Dufovlje, Sežano, Divačo, Vreme, Ribnico, Ilirsko Bistrico, Zabiče, Klano, Matulje do Reke. Popoldne se bo vračal. Ko bo čez čas postal bogat, bo vozil v obe smeri istočasno. Kako lepa bodočnost čaka ljudi Reške doline in Krasa!

Toda prej kot bi lahko predložil zasnovani načrt, je neka reva na svojo odgovornost začela z avtobusnim proganjem med Ilirsko Bistrico in Lokvijo. Misel je bila sicer dobra in tudi avtobus bi se izplačal, če bi porabil med obema končnicama pol litra bencina in če bi bil šofer star invalid, ki ne potrebuje plače, ker mu penzija zadostuje. Na žalost pa vsega tega ni bilo. Avtobus je kakih štirinajst dni vozil po Reški dolini gor in dol, se temeljito prezračil, potem se je tudi temeljito »prehladil«, si nakopal pljučnico in nismo ga videli več. Kazalo je, da bo naša dolina utonila v pozabljenje vsega avtokorierskega sveta. Pa ni; o ne, ni! Zahvala za to gre politični preureditvi naše province.

Koper! O jej! Kdo bi si bil kdaj to mislil! Da bo Koper naše glavno mesto! To presladko gnezdece nedavne beneške »serenissime« in rojstni kraj junaških brontosaurusov, dinosaurusov in ostrozobih ceratosaurusov! Oh pa kaj! Pustimo preteklost pretečeno biti; današnji dan je drugačen dan.

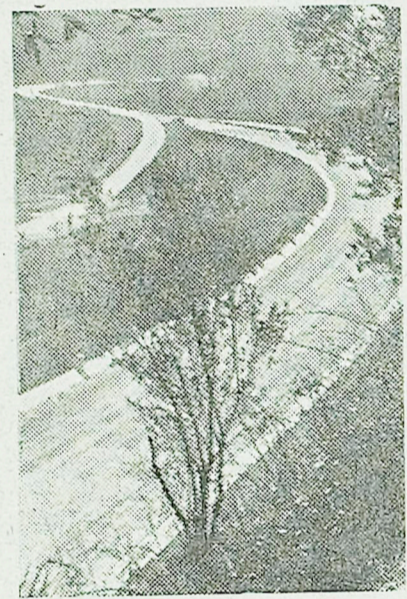
Čez noč sta Koper in koprsko okolica postala najvažnejši del naše primorske pokrajine. Trst kot tak je zaledju postal brezpomemben. Le kot pristanišče bo še služil

evropskemu centru. Ima pač razvite pristaniške naprave in železnice v zaledju. Koper je pa bil zmeraj sirota. »Mama« na jugu ga je zmeraj imela rada, ali njena ljubezen je vselaj bila platična; le rahel nadih ljubezni je to bil. Sladke »lizike« na palčki ni Koper nikoli od »mame« dobil. Se tisto mrvice ozkotirne železnice mu je »mama« odvzela. Danes čaka, da mu bo zaledje odprlo vrata v življenjsko ropotarnico sveta. In mu tudi bo, le počakati bo še nekaj treba.

Ali, kakor hitro smo zvedeli, da bo Koper odslej naša prestolnica, že je zabrnal skozi Reško in Vremsko dolino avtobus Postojna—Pivka—Vreme—Kozina—Koper. In mi v dolini smo se nasmehnili. Znova so se nam odprla vrata, ki vodijo v svet! V lepši svet kot prej, ko je tod še vozila »koriera«!

In se je dogodilo, da sem nekega dne stopil pred prag rodne hiše in z mogočno kretnjo ustavil avtobus. Kako prijetna stvar! Naj grem na najbližnjo železniško postajo — ki tudi pomeni vrata v svet — bom celo v zimskem času ves prepoten, tak je klanec, ki ga moram prehoditi do nje. Ampak avtobus — presneto malo manjka, da me ne pride iskat v kuhinjo, kjer srebam mlačni »čaj« iz divke in proje! Dva ali tri korake in že sedim na mehkem sedežu ob oknu in milostno pozdravljam neznané sopotnike. Ni čakanja. Steklena hišica na kolesih hiti naprej in vozač pri krmilu se rahlo ziba na levo in desno.

Pot iz Vrem do Kopra. Mnogo vijug in mnogo klancev. Onstran

Del nove ceste pod Črnim kalom

Matavuna je križišče. Tam bom zagledal tisto razkričano avtostrado, ki jo baje gradi naša država — saj veste, tisto, ki bo »držala« od Senožeč na severu, čez Divačo in Kozino do Rižane na jugu. Naša drža-

va jo gradi, pomislite! Nekega ostala goloritka, ki se niti podpisati ne zna! Še kako se upa, tukaj na tem kraju, ki je tako blizu velike umetnice, tetke na jugozapadu! Ona da bo zgradila avtostrado!

V Matavunu so splezali v vozilo nekateri znanci in posedli v bližnje klopiče.

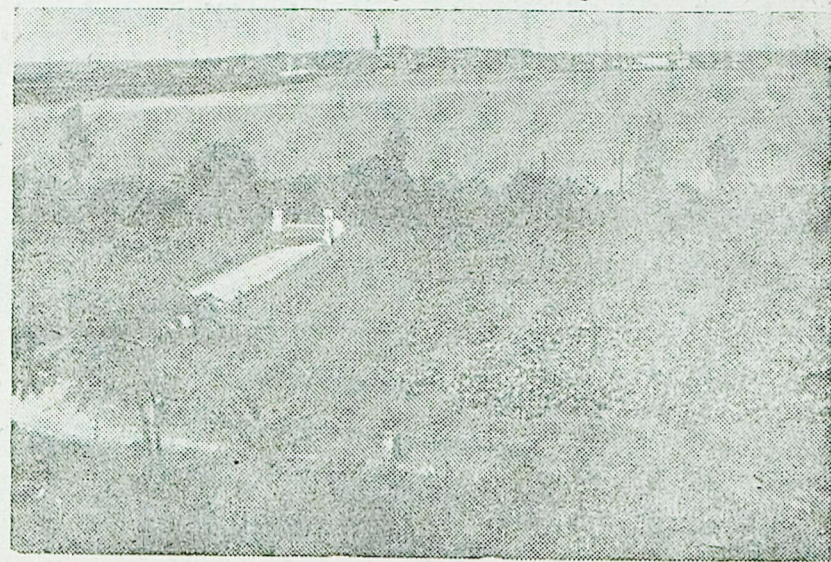
»Kam, fantje; tudi vi v Koper?«
»Tudi, tudi. Tam je zdaj naša ožja vlada. Imamo opravke tam.«

Na križišču je vozilo krenilo na levo, na komaj dograjeni del nove ceste. Brž sem si razmislil nos na šipi in gledal, gledal ter se čudil. Saj kaže vendar, da je čudovito lepo delo. In sem tako povedal na glas.

»Kakopak!« je potrdil s ponosom matavunski znanec, kakor da gre vprav njemu zasluga za to. »Kaj si mislil, da nimamo mi sposobnih inženirjev, hej? Vsak dan gledam grajenje in vem. Ko bo ta cesta dokončana, bo po lepoti lahko tekmovala s katerokoli v Italiji, po svoji solidnosti in trajnosti bo pa vsem laškim prednjačila. Ali si pozabil, kakšne so bile tiste »avtostrade«, ki so jih bili zgradili Italijani tod? Krasne za eno leto ali dve, pozneje so pa vozila začela na njih dolbsti grde luknje, da je bilo ostudno. Tista iz Postojne do Sentpetra je bila že neprehodna; vsa v luknjah, kakor da bi bila bombardirana. Zakaj? Zato pač, ker je podjetje, ki jo je gradilo, hotelo z najmanjšim delom zaslužiti čim največ. Pri nas ni tega, pri nas si ne bo s površnim delom nihče nabasal žepov. Poglej, vsaka lopata gramoza je sproti vrta v tla. Veliki motorni valji delajo brez oddiha. Vsaka kotanja je s kamenjem zasuta in ne z dračjem in koreninami dreves. kot smo bili vajeni videti prej. Kjer mora biti beton, je beton zares z določeno količino cementa. Ta se ne bo krušil že čez leto dni. Boš videl, kako lepo je narejena tista preseka spodaj pri Rižani; tista, ki je bila že lani dokončana!«

Tisto preseko sem že prej videl: čudovito lično, smotno, trdno — prava mojstrovina naših tehnikov. Občutek manjvrednosti ni več primeren za nas. Gremo po poti napredka kot drugi moderni narodi. Ni naša krivda, če so oni prej stopili na to pot kot mi in so zato nekoliko dlje.

Avto je brnel naprej in kaj kmalu smo bili mimo Kozine, Klanca in kamenitih Petrinj. Velika, pusta kraška goličava se je prikazovala povsod. Stotine in stotine hektarov golih, suhih tal, pokritih z nizkimi brinovimi grmiči in bodečim šipkom. Brez drevja! Naglo sem se ozrl po sopotnikih, da bi morda med njimi zagledal zeleno oblečena gozdarja. Ni ga bilo. Škoda; rad bi mu bral levite. Oj vi zeleni fantje, ki ustvarjate kurjo polt njim, ki znajo sami čuvati svoj

Panorama Kopra

gozd — ali ne poznate te bedne pokrajine? Tisoč in še tisoč hektarov nemo prosi pogozditve — te turbo goličave, ki niti za pašo niso — kolika krasota in kolika dragocenost, če bi bile pokrite z gozdom! Ali bodo kdaj? Tako rad debatiram kadar ni nasprotnika v bližini!

Sicer pa ni vzroka za brezup. Naša primorska dežela s svojo novo metropolo na malem polotoku je komajda začela živeti. Detinsko dobo preživlja. Ko bo dorasla, bo drugo življenje v njej. Pri Kopru so zasnovana velika dela. Kjer je danes še morská plitvina, bodo nekoč stale lepe hiše.

Bližnje kmetijstvo se bo izpremenilo v vrtnarstvo. Novi kompleksi modernih vinogradov, sadovnjakov in oljčnih gajev. Rastle bodo iz tal nove tovarne, gostišča, zdravilišča, šole, kopališča in še kaj. Naša nova riviera bo to, občudovana od tujca in domačina. Ponosni bomo nanjo.

Borov gozdiček zapre za nami ostalo kraško planoto in avtobus zavije na desno in po položni cesti

navzdol. Nad Črnim kalom smo. Tu se šele začena prava Istra, kraj prvih oljčnih dreves. Od tu je videti skoro ves koprski predel. Cesta pada v ostrih vijugah proti dnu doline. Tudi nova cesta bo imela te vijuge, kajti nemogoče je priti s hriba v dolino po ravnem. In malo pred dnem doline, pred vasico Rižano in nad šumečo rečico, ki ji je tudi Rižana ime, je tista nova preseka, ki je tako mojstrsko narejena. Oglejte si jo!

Se nekaj desetminut brni avtobus po gladki in ravni dolinski cesti in potem zavije na desno proti velikim konici sivih hiš in mahoma smo pri avtobusni postaji, kjer vse migota ljudi in vozil, ki vzdržujejo zvezo z ostalimi deli Istre in z večjimi kraji Slovenije.

To je Koper, to je »glava Istre«, kakor mu pravijo Italijani. Tu lahko zdaj gledate najmodernejšo (čeprav ne največje) stavbe, za njimi pa romantične stavbe in tesne ulice srednjega ali celo starega veka. To je Koper, ki je zdaj naša metropola.

Cerkno-Počastili bodo spomin sedeminštiridasetih

Vsako leto, ko nastopijo mrzli januarski dnevi in sneg pobeli cerkljanske hribe, se naše misli vračajo v čas, ki se vedno bolj oddaljuje v preteklost. Cerkljanom, ki so v tem času prosti težkega poljskega dela, živijo spomini na grozoten dogodek pred trinajstimi leti. Na strmih bregu, ki se dviga na severni strani vasi, je v mračnem jutru ležalo 47 mladih ljudi. Z zvonič, ki se tako mirno dviga sredi vasi, je težki mitraljez sejal smrt, meteram po vsej Primorski pa hude bolečine. Sele danes, ko življenje mimo teče svojo pot, se v polni merni zavedemo grozovitosti trenutka. Okupator je s pomočjo izdajalcev zahrbno pritrhumel na osvobodeno ozemlje. Hotel je zadati težak udarec partizanski gibanju na Primorskem s tem, da bi uničil že tolikokrat iskano partijsko šolo. Od 115 kurzistov jih je padlo 47, kar je bil mov krvni davek, ki so ga

ti mladi ljudje plačali za našo svobodo.

Ceprav je sovražnik dobro preračunal trenutek napada, se je hudo zmotil, ko je računal, da bo s tem odhagal prebivalstvo te doline od osvobodilnega gibanja. Te mlade žrtve so rodile nove in nove borce in aktiviste in vcepile ljudem še večji odpor in sovraštvo do okupatorja.

Vsako leto se prebivalci zberejo na dan 27. januarja in počastijo spomin padlih. Čeprav ta dan ni občinski praznik, pustijo ljudje delo in vsakdanje skrbi ter se pridružijo sprevedu, ki se vije po strmih stazi do skromnega grobišča. V koloni, ki se pomika v hrib, stopajo stari ljudje, ki so žrtve poznali. Letos bodo na sreni dvorane kjer je bila partijska šola, odkrili spominsko ploščo. Spominska svečanost bo s tem še bolj poudarjena.

M. P.

Kubanec je dvignil veslo z obema rokama in usekal Centello po glavi tako, da je glava psice zaškripala, kot bi se preklala, in uboga žival se je z zadnjim tožočim laježem potopila ter povlekla za seboj usodno culo.

Tonet je nato z izbuljenimi očmi pogledal deda, ki še ni utegnil zapaziti, kaj se je bilo zgodilo, potem pa za trenutek uprl oči v don Juaquina, ki je bil videti uničen od groze. Vse to se je zgodilo v hipu. Nagonsko je pograbil za veslo in kot puščica naglo zbežal, kakor bi ga preganjal očitek vesti, ki se ni v njem že skoro teden dni oglašil, in bi mu s priostrenimi kremplji trgalo meso s hrbta.

Toda beg je bil kratek. Komaj je prišel iz Albufere in zaveslal mimo nekaterih čolnov, je zaslišal govorjenje ribičev in tedaj se je skušal skriti, kajti na obrazu je čutil sramoto, enako sramoti človeka, ki je popolnoma nag postavljen pred ljudi.

Zdelo se mu je, da ga sonce žge in neskončna vodna planjava mu je vzbujala strah. Moral se bo skriti v temen kotiček, da ne bo slišal, da ne bo videl... Obrnil je čoln na mestu in se vrnil v goščo.

Malo dlje se je nazadnje zaril med ločje, zato se je sklenil v čoln ter si z rokama zakril obraz. Dolgo je vladala globoka tišina. Onemeli so ptiči in rastline so prehale s šumenjem, kakor bi prikrito življenje makije začudeno prislubnilo, prestrašeno od divjega krika, od začudene tožbe, ki je bila podobna smrtnemu hropenju.

Jokal je. Po daljši dobi, ki jo je preživel v polzavesti, je zdaj zločin prihajal k njemu, kot če bi ga bil izvršil pred nekaj minutami, kot bi medtem ne pretekel že ves ta čas. Zdalj, ko je mislil, da je prišel čas popolne pozabe, je usoda postavila predenj na najbolj krut in grozoten način privid tragedije.

Očetovski nagon je trepetal v njem pod očitki vesti. Tisti nagon, ki ga je zatajeval od one pretekle noči, zakaj zdaj je čutil in videl strahotno veličino podlega dejanja. Tisto nedolžno in trepetajoče telesce, ki ga je vrgel v žrela jezerskih plazilcev, je bilo podobno njegovemu. Brezoblična gmoč, ki so jo načele in iznakazile pijavke in črvi, je bila sad njegove ljubezni, njegove nenasišne strasti.

To zločinsko dejanje ga je pritiskalo k tlom. Ni se mogel več povrniti k pretežvam in olajševalnim okoliščinam, kot je bil to storil marsikdaj prej, da je lahko nadaljeval z življenjem. Zločinec je, nevreden, da bi pripadal družbi, suha veja na drevesu Palomov, drevesu, ki je bilo vedno tako močno in bujno, divje na prvi pogled, a zdravo v svoji samoti. To vejo mora odrezati!

In če je imel ded pravico, da ga je zaničeval, ga je njegov oče, ki se mu je zdaj zdel svetnik, po pravici lahko odklanjal kot nekoristno klico svojega življenja. Uboga Borda je bila bolj vredna hči, pa čeprav iz take rodbine!

Toda Kubanec je odgovarjal le z enozlačnicami. Obiskovalci so si njegovo zadržanje razlagali iz zagrenjenosti zaradi izgube prijatelja.

Bleda in žalostna Nelletta, kakor bi ji neprestano hodila pred očmi prikazen, je rotila ljubimca, naj se nikar ne opija.

— Ne pij, Tonet!

Toda uporna kretnja in skrita jeza moža sta jo plašili. Razumela je, da je izgubila oblast nad njegovo voljo in včasih se ji je zdelo, da je odkrila v Kubančevih zenicah blisk sovraštva, blazni trepet sužnja, ki se pripravlja, da pretрга svoje verige.

On je kar naprej pil in se za ženine prošnje ni prav nič zmenil. Kadar ni mogel več obdržati ravnotežja, je legel na tla, kjerkoli je že bilo. Varovala ga je Centella, ki je s čudovili pasjim nagonom razumela njegovo trpljenje.

Tonet je hotel izriti to pekoče želo, toda čim se je dim alkohola razblinil, se ga je polastil mučen nemir. Sence pivcev, ki so se premikale po podu, so ga vznemirjale, da je vsakokrat nenadoma dvignil glavo, ker se je zbal prihoda nekoga, ki mu sploh ni vedel imena.

Vračal se je k vinu, ki ga je omamljalo. Obrisi stvari so postajali v njem nejasni in je bilo videti vse oddaljeno in zavito v močno meglo. Tako si je predstavljal, da je od tiste zadnje noči, ko je bil še človek, in prve, odkar so se pojavljali strahovi in skozi katero je hodil kakor slepec, se lovil kot norce v poltemi razumskih slutnj, minilo že nekaj let. Misel na tisto noč je zmogel prenesti le, če je bil stalno pod vplivom alkohola.

Ded se je povrnil v gostilno.

— Jutri bo prišel don Juaquin — je rekel. — Ali boš držal dano besedo?

Nelletta je vztrajala, naj sprejme. Po celem tednu, ki ga je bil preživel v gostilni, mu bo dobro delo malo razvedrila in gibanja.

Kaj je storil v življenju dobrega? Ničesar! Dela se je izogibal, sam Sangonera je imel več zasluga kot on, zakaj bil je sam v svojem potepuškem življenju brez posebnih zahtev. Živel je v brezdelju, brezskrbno kakor ptice.

On pa ne! Njega so grabile vroče želje, ki niso imele nič skupnega z delom in dolžnostjo. Stremel je za bogastvom, hotel je živeti v brezdelju, pri tem se je posluževal tudi sramotnih sredstev, norčeval se je iz pametnih nasvetov očeta, ki je slutil usodno žrelo, ki bo pogoltnilo njegovega sina; in od brezdelja in lenarjenja je zdrknul prav v zločin.

Njegov padeč je bil strahoten in njegova vest, ki se je prebudila iz epoja, ga je neutrudno mučila. Toda še druga rana je krvavela v njem: ponos, pohojena moškost, ki čuti potrebo, da bi se uprl, da bi s predrznostjo obvladala ljudi.

Videl je že vnaprej, kaj ga čaka; kazen, ječa, vislice morda, zadnja apoteoza človeka-živali.

Sprejemal je, priznaval vse to, kajti to so stvari, ki so jih ljudje določili, da bi zadostili za svoje krivde. Toda ubiti otroka, nedolžno bitje, ki ni imelo druge obrambe kot svoje prvo vekaenje! Strahotno! Strahotno! Priznati vsem, celemu svetu, da je on, močni, pridni, dosegljivi višek podlosti, da je ubil svojega sina!...

Jokal je, obupno jokal, žalosten bolj zaradi te svoje podlosti, kot pa zaradi muke, ki jo je trpel, ko mu je vest neprestano očitala.

KULTURNO POSLANSTVO Glasbene šole v Solkanu

Na državno glasbeno šolo v Solkanu se je letos vpisalo lepo število učencev, kar je zgovoren dokaz, da se mladina čedalje bolj zanima za glasbeno umetnost. Šola bi jih bila sicer sprejela še več, a nima za to niti dovolj prostorov niti dovolj učnih moči. Ta problem postaja pereč tudi na ostalih nižjih glasbenih šolah na podeželju. Prej ali slej bo treba v tem pogledu nekaj ukreniti. V Novi Gorici bo imela glasbena šola svoje dokončne in dostojne prostore v zgradbi bodočega kulturnega doma. Toda do uresničitve tega je še daleč. Dotlej se bo treba zadovoljiti s tem, kar že imamo, in se več ali manj uspešno znajti in kljubovati nastajajočim, čedalje večjim potrebam. In prav zaradi pomanjkanja prostorov zaenkrat na področju glasbene vzgoje naše mladine ne moremo iti v širino. Pri sprejemanju novih učencev smo primorani izvajati selekcijo, to je izberemo samo najboljše in teh samo toliko, kolikor dopušča zmogljivost prostorov.

Glasbenim talentom posveča šola posebno pažnjo in je v stalnih stikih z njihovimi roditelji. Najboljši gredo potem na nadaljevanje glasbenega študija v Ljubljano, da se posvetijo glasbenemu poklicu. Na Srednjo glasbeno šolo v Ljubljano jih je šlo zadnja leta že kar lepo število. Po izjavah njihovih profesorjev je razvidno, da lepo napredujejo — nekateri se celo že z uspehom uveljavljajo v koncertnih dvoranah in v radiu. Marsikdo od teh se bo po dokončanem študiju prav gotovo vrnil na podeželje in tako bogatil vrste kvalificiranega učnega kadra tako na glasbenih šolah kot na gimnazijah. Čim več jih bomo poslali na študij v Ljubljano, tem več bomo pozneje od Ljubljane lahko pričakovali!

Ob prehodu iz nižje na Srednjo glasbeno šolo pa nastajajo pogosto velike težave in zapreke. Tu je predvsem vprašanje vzdrževanja, kajti življenje izven doma terja lepih tisočakov. Zeleti bi bilo, da bi komisije za dodeljevanje stipendij v bodoče rezervirale za glasbene talente več mest in da bi bile te dotacije po možnosti nekoliko višje.

Druga velika zapreka pa je v zvezi s prostori Srednje glasbene šole v Ljubljani. Na podeželju iščemo talente, jih skozi šest let skrbno pripravljamo, in ko jih napotimo k sprejemnemu izpitu v Ljubljano, je nevarnost, da jih zopet zaradi pomanjkanja prostorov ne morejo sprejeti. Srednja in Akademija za glasbo sta že vsa

leta vtesnjeni v skromnih, za pouk glasbe neprimernih prostorih.

Na Goriškem je med pevci veliko takih, ki imajo izredno lep glasovni material. Na glasbeno šolo pa se jih prijavi le neznaten odstotek. Šola orje v tem pogledu šele ledino, kajti marsikje še ne vedo, da v Solkanu take vrste šola obstaja, ali pa imajo o njej napačne pojme. Situacija se je nekoliko izboljšala po »tekmovanju pevskih talentov«, ki je bilo meseca decembra v Novi Gorici. Nekateri od teh bodo šli pozneje na študij v Ljubljano in postali profesionalni pevci bodisi v operi bodisi v radiu. Šola pa nudi pouk tudi takim, ki se ne nameravajo posvetiti pevskemu poklicu. Taki si po nekajletnem šolanju pridobijo že toliko znanja, da lahko z uspehom nastopajo na domačih odrih.

Za dvig kvalitete pri pouku na nižjih glasbenih šolah na podeželju skrbi zadnje čase Društvo glasbenih pedagogov Slovenije, ki dokaj pogosto prireja večdnevne seminarje tako za violiniste kot za pianiste. Na teh seminarjih predavajo najboljši pedagogi z Akademije za glasbo v Ljubljani. Le škoda, da se teh ne udeležijo vsi in navadno manjkajo prav tisti, ki bi bili pouka najbolj potrebni.

Z. Fon

Novitete na knjižni polici

MAKSIM GORKI: SPOMINI NA SODOBNIKE. IZDALA CANKARJEVA ZALOŽBA V LJUBLJANI 1955

Stirinajst srečan Maksima Gorkoga z velikani svojega časa nam je prikazal pisatelj v neposrednih in človeških likih. Srečan ni opisal samo faktografsko kot veren odsev tujih misli in doživljanj, temveč se je z občutljivostjo umetnika poglobil v bistro in značaj sodobnikov, ki jih je opisoval. Opisuje srečanja z velikim ruskim pisateljem Levom Tolstojem, srečanje z Vladimirom Leninom, s pisatelji: A. P. Čehovim, Leonidom Andrejevim, s pesnikom Sergejem Jeseninom in A. A. Blok, z dobrodušnim in prikupnim pisateljem Vladimirom Korolenkom in drugimi (Sofia Andrejevna Tolsta, M. M. Kocjubinski, N. E. Karonin-Petropavlovski, Nikolaj Garin, Nikolaj Annenski in Leonid Krasin). Vsa srečanja, ki jih je imel Gorki z osebnostmi svojega časa, so neposredna in občudujoča, vendar tudi kritična in stvarna. V teh spominih ni ohranjen samo prepričljiv lik Gorkijevih sodobnikov, ampak se je predstavil tudi pisa-

telj sam kot ustvarjalec in kot človek.

Knjigo je lepo prevedel Josip Vidmar, dekorativno pa jo je opremil ing. arh. Niko Bežek. S tem prevodom smo dobili eno najpomembnejših knjig evropske meomoarske literature.

JAN DE HARTOG:
MORJA ŠIROKA CESTA
IZDALA
CANKARJEVA ZALOŽBA
V LJUBLJANI LETA 1955

V razmeroma kratkem razdobju je to tretji roman o morju in mornarjih (»Kruho morje«, »Upor na ladji Caine«). »Morja široka cesta« ima pravzaprav le malo opraviti z vojno, nosi pa pečat resničnih morskikh dogodkov, čudovito popisane svet podmorske flore in favne ter obsodbo sveta, v katerem so vojne še nujne. Knjiga, ki je sedaj izšla, vsebuje prva dva dela (Stella, Mary) trilogije »Konvojska kantata«, ki jo je prevajalec Bogo Stopar poimenoval po Prešernovem verz »Morja široka cesta«. Tretji del trilogije, Thalassa, bo pa roman iz povojnih dni.

Nizozemec Jan de Hartog je doma iz Amsterdama (rojen leta 1914). Že v otroških letih je odšel na morje, pozneje pa si je na večernih tečajih in v pomorski šoli izpopolnil zamujeno izobrazbo. Sprva je pisal pod psevdonimom, velik odrski uspeh doma in v tujini pa mu je prinesla drama »Ladja brez pristanišča«. Iz svojih popotovanj v Indonezijo je napisal vrsto romanov (Slava Nizozemske, Božji trabant). Njegovo zadnje delo je »Barčica« roman o nizozemskih otrocih, ki jih je neurje leta 1953 pahnilo v veliko nesrečo. Med vojno je pisatelj Jan Hartog pobegnil v Anglijo, kjer se je sprijateljil z znanim angleškim pisateljem in dramatikom J. B. Priestleyem, ki je zelo vplival na njegov slog in način ustvarjanja. De Hartog se je tudi oženil s Priestleyevo hčerko; živi zdaj na britanskem otoku Wight in celo piše v angleščini.

Nove revije

OBZORNIK, št. 1

Iz vsebine:

Prozo zastopata Franc Bevk s črtico ZGODBA O LJUBEZNI in Giovanni Verga s črtico PINA. Poezija: Trilussa-Gradnik in Lili Novy.

Med poljudno-znanstvenimi in drugimi prispevki so: Franc Planina — Razburkani Maroko, J. Sašel — Najstarejši prebivalci Slovenije, Fran Roš — Zmagovita pravda Askerčevega rodu, -pk- — Novo leto v življenju narodov, dr. Stane Mikuz — Slikar Fr. Pavlovec, Miran Ogrin — V Palestini teče kri, Stane Novak — Kako skrbne ribe za zarod, Polenc — Po soncu usmerjajo svoja pota.

V reviji so še različni prispevki, navesti, zanimivosti, anekdote in film. Krasijo jo reprodukcije slikarja Franceta Pavlovca in karikature B. Kosa.

Gostovanje Iržaškega SNG v Kopru

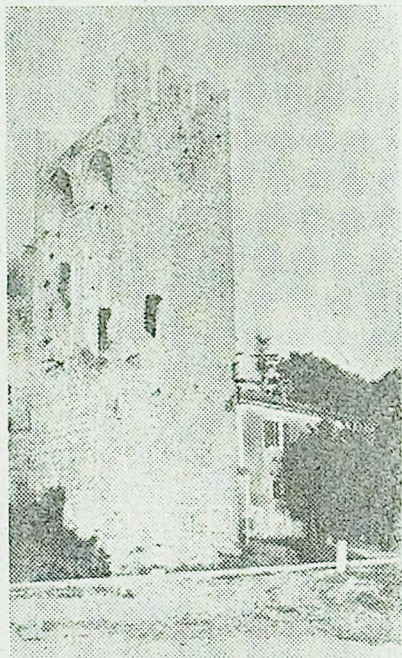
V vrsti stalnih gostovanj Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta v Kopru lahko štejemo kot izredno uspešno zadnje gostovanje z dramo Milana Begovića »Brez tretjega«. Tržačani so nam letos pokazali že precej novega: prvič uspelo dramatičarju Cankarja s projekcijo, zdaj pa »gledališče v krogu«, kar je bila novost tako za Koper kot za Trst, in menda celo za Italijo.

Milan Begović je znan hrvatski književnik, po rodu Dalmatinec, mati mu je bila Italijanka. Umril je v Zagrebu leta 1948, star 72 let. Nekatero njegovih dram so izredno uspelo na domačih in tujih odrih. Drama »Brez tretjega« je pravzaprav dramatičarja njegovega romana »Giga Baričeva«. Okolje dogajanja je meščanski Zagreb po prvi svetovni vojni.

Za izredno uspelo uprizoritev Begovićevega dela imajo v Trstu za sluge tako režiser Jože Babič, kot tudi glavna in edina igralka Stefka Drolčeva kot Giga Baričeva in Miha Baloh kot Barko Barič.

Kljub temu, da sta bili predstavi v Kopru izven abonmaja, je občinstvo oba večera napolnilo gledališko dvorano. Novost je bila, da je bilo prizorišče v parterju, gledalci pa tesno okoli njega, na odru in po galerijah. Svoje priznanje je izreklo koprsko občinstvo trem tržaškim umetnikom z navdušenim ploskanjem.

Premiera tega dela je bila v Trstu 5. januarja na Stadionu »1. maja« pri Sv. Ivanu.

Naši kulturni spomeniki: del starega piranskega mestnega obzidja

Šestdesetletnica slikarja Gojmira A. Kosa

Ta teden je obhajal naš slikar Gojmir Anton Kos, profesor Akademije upodablajočih umetnosti in član slovenske Akademije znanosti in umetnosti, šestdesetletnico svojega življenja.

Gojmir A. Kos se je rodil 24. januarja 1896 v Gorici kot sin znanega slovenskega zgodovinarja Franca Kosa. Studiral je na Dunaju, bil profesor na raznih srednjih šolah v Ljubljani, od leta 1945 pa je redni profesor Akademije upodablajočih umetnosti. Prvič je razstavljal v Jakopičevem paviljonu leta 1919, bil je član kluba »Sava« in »Kluba mladih« ter privredil prvo kolektivno razstavo leta 1925. Pozneje je z uspehom razstavljal v vseh velikih kulturnih središčih Evrope.

Kosovo delo je neprestan študij, njegovo ustvarjanje realistično z močno poudarjeno osebnostjo. Išče notranji obraz predmeta, ki ga slika. Zanj je važna predvsem figurativna, pa tudi tihotična so mu zelo pri srcu. V tem se zlasti razlikuje od impresionistov, ki so pokrajinarji. Kos se je z posebno prizadetostjo lotil tudi velike stenske kompozicije. Tako je nastikal leta 1940 v vladni palači v Ljubljani dve veliki kompoziciji iz domače zgodovine (Ustoličenje na Gosposvetskem polju in Bitka pri Krškem), leta 1947 veliko alegorično kompozicijo Odpor in leta 1951 Sestanek na Čebinovem.

Gojmira A. Kosa poznajo pri nas

številni ljubitelji slikarske umetnosti, stanovski tovariši ga poznajo kot dobrega in nesebičnega prijatelja, učenci pa kot požrtvovalnega učitelja.

Ob Kosovi jubilejni proslavi pripravila Moderna galerija razstavo predvsem novejših Kosovih del. Razstava bo predvidoma maja meseca.

DPD Svoboda iz Ljubljane je uprizorilo v Kopru opereto

V soboto in nedeljo je gostovalo v Kopru DPD Svoboda Simončič iz Ljubljane (Dolenjska cesta) s Stepančič-Gregorčevno opereto »Oj, to lectovo srce«.

Ljubljanski »Svobodaši« so prišli gostovat v Koper na povabilo Društva mladih proizvajalcev. Koprsko občinstvo je izrazilo vse priznanje igralcem in pevcem-amaterjem, ki žrtvujejo svoj prosti čas za naporene vaje, ki terjajo mnogo požrtvovalnosti, za kulturno izobraževanje in zabavo drugih. Ni se pa strinjalo z izbiro dela, ki ne presega ravni predvojnega plaže. Od igralcev se je najbolje odrezal sicer maloštevilni, toda dokaj vigrani orkester, najšibkejša točka pa je bila režija.

Zeleli bi, da bi se nam predstavilo še kako ljubljansko delavsko prosvetno društvo, toda s sodobnejšim in kvalitetnejšim delom.

Zgodovina koprškega arhiva

Večkrat me je zamikalo, da bi kaj povedal o koprskem arhivu. Vendar ko sem se lotil dela, sem imel pomisleke: pomanjkanje zgodovinskih virov in predosek, da ne bi povedal nič novega. Končno me je vse večje javno zanimanje, pa tudi neko osebno zadoščenje pri arhivskem delu privedlo do tega, da bom poskusil navesti vsaj nekaj zgodovinskih podatkov o dolgem in dokaj žalostnem življenju koprškega arhiva.

Začasno je koprski arhiv v levem krilu Okrajnega muzeja, v Taccovi palači. Zadnjih petdeset let je bil združen z Mestno knjižnico. Skupaj sta se v tej kratki dobi borila, da bi nekje živela v miru.

Mestna knjižnica je skromno delovala že leta 1882. Imela je svoj sedež v sedanji občinski stavbi. Knjige, ki so ji dotekale tudi iz darov koprških meščanov, je posedajala pridnim čitateljem. Leta 1900 so ji občinske oblasti preuredile prostore v drugem nadstropju mestne palače, kjer je dobil svoj kotiček tudi arhiv, ki takrat še ni bil urejen.

Prišla je druga svetovna vojna. Leta 1941 je italijanska komisija za varstvo kulturnih spomenikov odpeljala v notranjost dežele stari koprski arhiv s skoraj vsemi listinami od leta 1846 in še nekatere pomembnejše knjige. Knjižnica in arhiv, sednji strašno okrnjen, sta ostala do leta 1951 v starih prostorih Muzeja. Imela pa sta srečo in še isto leto dobila lepe prostore v bivšem samostanu na Erolovem trgu. Končno sta se oktobra 1953 poselila in definitivno ločila, ker se je arhiv zopet vrnil v svoje prostore, v Muzej.

Toda vrnimo se nazaj. Prof. Franc Majer pove v uvodu k inventarju starega koprškega arhiva nekaj zanimivih zgodovinskih podatkov o koprških arhivaljih. »Glede na važnost, ki jo je vedno imel Koper v zgodovini, bi moral biti stari koprski arhiv zelo bogat. V dobi oglejskih patriarhov je bil Koper glavno mesto Istre. Med prvo avstrijsko in francosko dobo, to se pravi od leta 1810 pa do leta 1819, je bil kulturno središče beneške in avstrijske Istre. Vendar ni ravno bogat glede rokopišnih spomenikov iz srednjega veka. Arhiv vojvodskih glavarjev iz dobe oglejskih patriarhov, ki je moral takrat obstajati, je bil, po izpovedi zgodovinarja Petronija, prenešen v Benetke, kjer smo ga zaman iskali.« (Istria, VII, št. 39).

Po zgledu Benetk je tudi Dunaj posegal po koprških in

istrskih listinah. Poročilo iz leta 1866 pravi: »Koper je prevzel oblast deželnega vojaškega glavarstva šele leta 1595.«

Ravno tako težko pogrešamo vse tiste upravne listine iz prve beneške dobe, ki se nanašajo na zgodovino Kopra in ki so zgorele 1. julija 1380, ko so Genovežani zažgali Vicedomonarijo in druge mestne predele. In vse to je razlog, da se sedanje najstarejše koprške listine začnejo z leto 1380.

Toda tudi posledje se niso obetali koprskemu arhivu boljši časi. Razne vladne spremembe ob koncu osemnajstega in v začetku devetnajstega stoletja so v veliki meri pripomogle, da se je izgubilo še mnogo dragocenih aktov. Iz že omenjenega poročila cesarjevemu in kraljevemu namestniku v Trstu o starem koprskem arhivu vemo »da je bil Arhiv beneškega župana in kapitana, ki je imel svoj sedež v Kopru, v času prve avstrijske vladavine po letu 1797 in v času francoske dobe v sodni palači«. Prefekt Calafati ga je vsled obnavljanja in urejevanja sodišča dal prenesti v podstrešje nad dvorano občinskega sveta. Pozneje je okrajni komisar in sodnik de Favento rešil in uredil, česar niso uničile tatarske roke, čas in vlaga. Nesreča je hotela, da so ta arhiv prenesli iz občinske palače v neke sobice v drugem nadstropju takratne državne gimnazije. Tu so izginate še dragocene listine. Večji del listin tega arhiva je govoril o civilni in kazenski sodni upravi, vendar je vseboval tudi listine civilne oblasti.

S tem pa se ni končala trnjeva pot koprškega arhiva. Niti tisto, kar je ohranil in uredil sodnik de Favento, se ni v celoti vrnilo na občino. Ker le-ta ni imela skozi več let stalnega sedeža, je tudi arhiv potoval iz kraja v kraj. Zaradi pomanjkanja prostorov so ga premetavali iz kleti v klet, iz podstrešja v podstrešje, v veliko škodo rokopišev. Po dolgi borbi z vladnimi avstrijskimi oblastmi je občina končno zasedla del prostorov svoje palače, v katero so v največjem neredu nakopili tudi koprski arhiv.

Problem arhiva je postajal za koprške oblasti skrajno pereč: ali ga prepustiti na kupih in v prahu gotovemu propadu ali mu dati primerne prostore in ga urediti. Ta velik problem sta rešila župan Cobol in prof. Franc Majer. Prvi je določil v drugem nadstropju občinske palače prostore in jih preuredil v knjižnico in arhiv, drugi je začel z urejevanjem arhiva in je že leta 1909 izdal v tisku prvi inventar koprških arhivalij.

Franc Majer pa se ni zadovoljil samo s tem. Povsod je iskal in brskal. Tako je našel dragocene akte v raznih uradih in ustanovah ali pa pri privatnikih, ki so jih rade volje poklonili ali prodali občini.

Z namenom, da bi čimprej dal arhiv na razpolago čitateljem, je prof. Majer ločil listine v skupine glede na vsebino in jih nato kronološko uredil v 1520 inventarnih številkah, ki obsegajo dobo od leta 1380 pa do leta 1800. Kot sem že povedal, je ta inventar izšel v tisku leta 1909. Kmalu nato so prišle na dan še nove in nove listine. Tako je leta 1926 napisal še Dostavek, ki šteje 142 inventarnih števil in se nanaša na dobo od leta 1400 pa do leta 1800. Od leta 1800 do 1846 je uredil in združil snov v 549 inventarnih številkah in samo smrt mu je preprečila, da ni svojega dela dokončal s popolno ureditvijo občinskih aktov do začetka italijanske uprave po prvi svetovni vojni.

Z Majerjem se je končala zlata doba koprških arhivalij. Prišla je druga svetovna vojna, ki jih je hudo prizadela. Leta 1941 je koprski arhiv zapustil svoje staro mesto na tovrnem avtomobilu.

Nenehen razvoj prijateljskih odnosov med našo državo in Italijo nam daje upanje, da bo tudi to vprašanje koprškega arhiva zadovoljivo rešeno. To je stvar časa in dobre volje ljudi. Zeleli bi samo pripomniti, da je veliko zanimanje in povpraševanje po listinah starega koprškega arhiva prava zadrega za arhivarja, ki ne more ničesar nuditi ljubiteljem arhivalij in zgodovinskih strokovnjakom, ki prihajajo v arhiv iz raznih krajev, tudi iz Trsta.

Od leta 1944 se ni več govorilo o koprskem arhivu. Skromni ostanki so životalili skupaj z Mestno knjižnico do 1. oktobra 1953. Od tedaj dalje se trudi koprski arhiv, da bi zadihal na novo. Moje mnenje je, da bodo osamljeni udi šele takrat zaživeli, ko se bodo zopet združili s telesom, ki je bilo polno življenja.

Žena ustvarja prijeten dom

Morda je vaš dom samo majhna sobica, vendar se v njej počutite tako prijetno, da vam je kar toplo ob misli nanjo, ko se vračate iz službe. Mogoče imate dovolj prostorno sobo, pa vam je v njej tako puho in tesno, da se samo v sili zatekate vanjo, sicer pa stremite za tem, da čimprej odidete iz nje. Če imate družino, imate morda lasten dom, ali pa imate večje ali manjše stanovanje. Dostikrat vam je neprijetno v njem in se pritožujete: če bi imelo to stanovanje drugačno lego, da bi bilo svetlejšo; če bi imelo večjo kuhinjo, bi imela lahko vse v redu; če bi imela shrambo, ki jo tako pogrešam, pa če bi imela lepo pohištvo itd. Kar naprej stavki, ki se vsi začnejo s »če«. V mnogih primerih so res objektivni vzroki, da si ne moremo urediti stanovanja po lastni zamisli. Toda zakaj bi vedno mislili na to, česar nimamo? Vživimo se v svoje stanovanje in ga skušajmo urediti, tako da nam bo v njem prijetno in domače.

Predvsem je važno, da združujemo stanovanje v redu. Čisto prepletkane stene naredijo sobo svetlejšo. Mogoče je stanovanje že v takem stanju, da vam je žal velikih stroškov za pleskanje. Ti tudi niso vedno potrebni. Včasih lahko to delo opravi tudi kak družinski član. Saj niso potrebni vzorci po stenah, važno je le, da so stene čiste. Tudi tla, ki so navadno lesena, zelo vplivajo na videz stanovanja. Nekatere žene so naravnost ponosne na tla, ki jih znajo vzdrževati posebno čista in lepa. Navaden pod, ki ga po potrebi ribamo, je še najbolj hvalježen. Važno je le, da ga sproti čistimo in vedno po ribanju do čistega izplaknemo. Parketna tla so pač bolj občutljiva in zahtevajo več nege. Tudi najmanjše kapljice vode puščajo na parketu sledove. Prav tako so gumijasti podplati na čevljih strah gospodinje, ki čisti parket. Parketna tla čistimo oziroma namažemo s parketno pasto. Dobro je, če ji dodamo nekoliko terpentina ali bencina, ker s tem lažje odstranimo madeže. Pred mazanjem parketa moramo odstraniti prah. Edino z mokro krpo, ki pa jo moramo dobro oviti, lahko z lahkim brisanjem odstranimo ves prah s tal. Namazan parket je dobro pustiti nekaj ur, nakar ga loščimo s krtačo, in nazadnje še s suho cunjico. Zelo važno je tudi, da tla zavarujejo z različnimi prepogami. Za prostor, kjer se največ zadržujemo so primerne preproge, ki jih lahko peremo, ali pa preproge iz linoleja in polivinila.

Oprema stanovanja nam dela včasih velike skrbi. Pri nakupovanju pohištva je velike važnosti cena, ki naj bo primerna našim denarnim možnostim. Razni dolgovi, ki se predolgo vlečejo, so mnogokrat vzrok prepričev v družini. Drugo, kar je tudi

važno pri izbiri opreme, je, da si nabavimo praktično pohištvo, torej tako, ki nam bo služilo. Pohištva so pač različna, v glavnem pa iz mehkega in trdega lesa. Iz mehkega lesa je lahko pohištvo gladko pleskano in lakirano v beli ali kaki drugi svetli barvi, je pa lahko pleskano in imitirano (fodrano), ali pa je iz vezanega lesa (šperano) pri čemer so stranski deli iz navadnega lesa, vrata pri omarah in vidnejši deli pa iz vezanega. Dražje in lepo je pohištvo iz trdega lesa, imenovano furnirano. Furnir je lahko orehov, česnjevit itd. Najbolj praktično je pleskano pohištvo v beli ali kaki drugi svetli barvi. Tako pohištvo je najmanj občutljivo in se da lepo čistiti z vlažno, namiljeno krpo. Za kuhinjo in dnevno sobo je tako pohištvo najbolj priporočljivo. Tudi belo ali v beže barvi pleskane spalnice so lahko prav mišne in razen tega sorazmerno niso drage. Vsa druga pohištva so zelo občutljiva za vlago in toploto. Furnirano pohištvo je primerno samo za sobo, ki ima neribana tla. Vlažne posode n. pr. vaze ali posode s topljo jedjo ne smemo nikdar postaviti na mizo iz furnirja ali vezanega lesa. Tako pohištva se čistijo s posebno tekočino »pušpol«, s katero navlažimo volneno krpo in drgnemo z njo po pohištvu. Pleskano pohištvo, ki ima po več letih različne sledove časa, ki so včasih pravi družinski spomeniki, se da odlično prenoviti s tem, da ga damo na novo prepletkati. Še tako lepo pohištvo ne pride do veljave, če ga ne postavimo na pravo mesto.

Red je potreben povsod. V večjem stanovanju je lažje vzdrževati red kot v premajhnem. Toda tudi majhno stanovanje je lahko urejeno, če smo dosledni pri vzdrževanju reda. Vsaki stvari v našem stanovanju moramo pač določiti svoje mesto. Včasih napolnjujejo omare in n predale stvari, ki jih sploh ne uporabljamo. Potem pa iščemo potrebno stvar in je ne moremo najti v taki zmešnjavi. Res je, da se včasih kar ne moremo odločiti, da bi se za vedno poslovili od kake male stvari, pa čeprav nam več ne služi. Priljubila se nam je, nekako naša; je in je ne moremo zavreči. Drugič spet pravimo: »Čez sedem let pride vse prav«. Nekaj resnice je v tem reku, ampak zato ni treba hraniti vseh stvari. Neuporabnim predmetom, to so lahko obleke ali kaj drugega, tudi določimo prostor in takoj bo več prostora v omarah. Morda imamo primeren prostor v kleti, ne smemo pa zato napraviti iz nje pravo ropotarnico. Morda zložimo tako šaro v zaboj ali škaflo, kamor včasih pozneje prav rade pogledamo. Vsaka najmanjša stvar ima pač svojo povest. Pri veččlanski družini je najbolje, da vsakemu članu določimo prostor za perilo, za obleke in prav tako za šolske potrebščine. S tem jih bomo navadile na red in ohranile svoje

živce pred večnim sprasevanjem, kje je to in kje je ono. V sožitju je res nujno potreben in se mu moramo prilagoditi vsi člani. Žena ustvarja dom, mu daje zunanji videz in notranjo naravnost, ni pa edina za vzdrževanje reda. Posebno žene, ki so v službi, so mnogokrat zelo prizadete zaradi nerednosti družinskih članov. Če bodo pri čiščenju stanovanja sodelovali vsi, ki ga uporabljajo, bo ostalo stanovanje tudi dalj časa čisto. Otroke na ta način navadimo na delo, na cenitev dela in če bomo pravilno z njimi ravnale, bodo celo ponosni na svoj doprinos. Seveda pa moramo tudi pri tem poznati meje in poskrbeti vedno za dobro voljo.

Poseben čar dajejo stanovanju male reči: slike, zavese, preproge, razni prtici, keramični izdelki in rože. Seveda ni važno, da imamo vse to v stanovanju, oziroma čimveč tega. Pri tem pride do izraza naš okus, ki ga lahko vsaka vedno izpopolnjuje. S starim običajem, ko je bil na steni v fotografijah ves rodovnik, smo menda opravili. Ločiti moramo tudi znati kaj spada v katero stanovanje. Marsikaj, kar je očarljivo v kmečkem stanovanju, bi izgledalo popolnoma tuje v našem. Razne razglednice in fotografije, zatakajene po omarah, niso v noben okras. Tudi za prejeta pošto moramo določiti prostor. Primeren okras na steni je lepa umetniška slika. Če je ne moremo kupiti, si bomo izbrale pač kako preprosto, cenejšo, pač pa tako, ki nam bo vsaj po svoji vsebini vedno vzbudila prijetne misli. Ena ali dve sliki v sobi kar zadostujeta. V kuhinji so lahko stene prazne, če pa jih želimo izpolniti, moramo zbrati primerno sliko n. pr. s sadjem ali kaj sličnega. Tudi okvir je pri sliki zelo važen in seveda tudi kam obesimo sliko. Zavese na oknih naj bodo svetle, da propuščajo zrak in svetlobo. Razni prtici in prtici so lahko pravi okras stanovanja. Tudi jedilno mizo imejmo pregrnjeno. Saj ni potreben dragocen prt, za vsak dan. Celo iz navadnega tiska je lahko prav čeden, če je čist in lepo zlikan. Na stole ob mizi lahko namestimo blazince, preko njih pa naredimo prevleke po možnosti iz enakega blaga kot je prt. In rože? Saj si skoraj ne moremo misliti prijetnega stanovanja brez njih. Lončnice, ki so stalne, če jih pravilno in vestno negujemo, ali pa cvetlice v vazi so prijeten okras stanovanja, ki ni vedno povezan s stroški.

Tudi v skromnem stanovanju ali v stanovanju s starim pohištvom zna marsikatera žena ustvariti prijeten dom. Treba pa je nekoliko dobre volje in okusa.

Kako delamo krvavice

Krvavice ali mulce, kakor jih nekateri imenujemo, izdelujemo na več načinov. Eden med njimi je tale:

Za pol kg riža vzemite pol kg glavine, četrt kg pljuč, 15 dkg masti, za noževo konico popra, žličko majerona, nekaj zrn korandri, žličko soli, četrt litra juhe in kolikor je potrebno krvi ter čreva.

Riž preberite, obrišite in skuhajte v nekoliko večji količini vode (približno 1,5 l). Ko bo na pol kuhano, ga odcedite, polijte z mrzlo vodo in razgrnite po deski, da se shladi. Glavino kuhajte z jušno zelenjavo vred. Ko je kuhano oberite od kosti in zmeljite. Posebej kuhajte pljuča in jih prav tako zmeljite ter vse skupaj denite v primerno veliko posodo, dodajte dišave in sol, prilijte vročo juho, vse skupaj dobro premešajte, nato prilivajte in primešajte še krvi. S to zmesjo napolnite pripravljena

Splomladanski plašč svetle barve

Sezona prireditev in malih večernih oblik: mogoče vam bo všeč ta model

Vrabček v parku

Ko so prišli zopet prijetni pomladanski dnevi, sta se odpravila mlada zakonca v park in sedla prav na tisto klop, kjer sta se lansko leto shajala še kot fant in dekle. Prav tukaj sta po končani službi nestrpno gledala na svoji uri, če se je eden ali drugi malo zakasnil. Po prijetnem kramljanju ju je navadno zanesla pot na daljši sprehod v okolico, zvečer pa sta najraje poselela v mirni kavarni, kinu ali gledališču.

Pred zimo sta se odločila za skupno življenje. Uresničilo se se njune sanje in ni bilo srečnejših ljudi v našem mestu.

Toda glej! Sedaj ko je prišla v deželo mladost in z njo vse tisto, kar si mladi ljudje najbolj želijo — sedita na klopi, odkalnjena drug od drugega in se prepričata.

»Mene me veseli na tem ljubem svetu prav nič več!« pribije mlada žena.

čreva. Narejene krvavice kuhajte v vreli vodi toliko časa, da ob vbovu iz iglo priteče čista juha. Kuhane oplaknite z nekoliko mlačno vodo in postavite na hladno. Ko so se nekoliko ohladile, jih obrnite, da se bodo ohladile še na drugi strani. Sicer se črevo zmešča in pri pečenju rado počí.

Na Primorskem pa je znan tudi drug način priprave krvavic ali mulce:

Najprej skuhamo pljuča, posebej pa meso s čebulo, petršiljem, majeronom, cimetom, jabolki in pomarančo. Ko je vse to kuhano, odcedimo vodo, ostalo pa dobro sesekljamo. V krvi zmešamo rozine in pinjole ter nekaj v mleku namočenega kruha. Vse to dobro premešamo, da je zmes srednje gosta. Če je zmes prerodka, primešamo malo moke. Na 6 do 7 kg zmesi primešamo še 1 kg sladkorja. S tem nadevom napolnjena čreva kuhamo tako, da voda počasi vre, ker bi sicer krvavice lahko počile.

Po drugih krajih Slovenije, na Gorenjskem, Dolenjskem in na Štajerskem imajo pa še drugačen postopek pri izdelavi krvavic. Ponekod dajejo v krvavice kuhano ali prepečeno kri, namesto riža pa ješprenj.

kaj bi kuhala?

REZINE IZ REZANCEV

30 dkg testenin, sol, 5 dkg maščobe, 2 rumenjaka, 1 dkg naribanega sira, 2 dl mleka, sneg iz 2 beljakov; 2 dkg masti za pekač.

Testenine skuhamo v slani vodi. Odcedene oblijemo z mrzlo vodo. Surovo maslo dobro umešamo z rumenjaki, dodamo nariban sir, mleko in testenine. Trd sneg narohlo primešamo in vse skupaj denemo v namazano kozico. Pečemo v srednji vročini 45 minut. Pečeno zrežemo na rezine in serviramo. Zmes lahko izboljšamo z na drobno zrezanim prekajenim mesom (5 dkg).

Doma sušeno meso

Če kupimo več parov klobas, opazimo, da se začno čez nekaj dni kvariti. Temu je lahko vzrok dejstvo, da je shramba premalo zračna, možno pa je tudi, da so klobase premalo posušene. Zato bo najbolj primerno, da klobase, če jih hočemo hraniti dalj časa, posušimo še enkrat v štedilnikovem dimu.

Prostor za sušenje si pripravimo na gorišču, to je prostor, kjer kurimo. Dobro ga očistimo in umijemo rešetke. Na te rešetke položimo klobase (slanino ali meso, kar nač želimo posušiti), prostor pa, kamor pada pepel, napolnimo z žaganjem. Vrata morajo biti zaprta, tudi zabirac nad kotlom naj bo le malo odprt. Žaganje bo tako počasi tlelo in povzročalo dim, ki bo sušil klobase ali sveže nasoljeno meso. Za sveže meso moramo to sušenje ponoviti. Ker je za klobase boljše, da vise, vzamemo tanko močno palico, jo namestimo tik pod ploščo štedilnika in nanjo namestimo klobase.

Tako prekajene klobase bomo zdaj lahko mirno spravili v shrambo. Ne bodo se nam kvarile.

Nato sta umolknila.

Po stezi je prihajala lepo oblečena žena srednjih let in vodila za roko blede in shušano deklico. Očividno ni bila zdrava, saj se je opirala na svojo mamo in je z težavo premikala suhi nožici. Toda njen nasmehnjani obraz, poln sreče, je bil pravo nasprotje suhe postave male deklice. Obe — mati in hčerka — sta sedli na klop, mladima zakonca nasproti.

»Tukaj si bova malo odpočili. Lahko bi ti škodovalo toliko hoje naenkrat,« reče zakrbljeno mati deklici in jo privije nase.

»Prav nič nisem utrujena! Veselo zaščebeta s slabotnim glasom mala.« »Veš, mamica, skoraj verjeti ne morem, da sem lahko zopet v parku. To zelenje, ljudje, otroci...« pokaže deklica z roko okrog sebe. Tedaj pa ji obstane pogled na drobni svem vrabček in vzkligne: »Oh, poglej, mamica! Poglej tega ljubkega vrabčka, kako se koplje v pesku!«

Mlada žena na nasprotni klopi je začudeno prisluhnila in pomislila: »Kako je to mogoče? Pravkar sem rekla, da me na svetu nič več ne veseli, za to malo bitje pa že ta vrabec v cestnem prahu pomeni srečo! Kako se ljudje med seboj razlikujejo...!«

V tem trenutku se je pripodil s ceste deček s šolsko torbico v roki. »Mama! Marjetkala je vzklikal že od daleč.« »Vso pot sem tekel, v strahu, da ne bom videl Marjetke, ki je danes po dolge mčasu zopet v parku!«

»Da, Tomaža, se nasmehne mati, sedaj boš vedno, ko bo lepo vreme, pripeljal Marjetkala domov, saj veš, da imam doma čez alavo dela.«

»In Marjetki ne bo treba več v posteljo?« uprašuje nestrpno deček.

Seveda ne. Ne moreš si predstavljati, kako sem srečna,« odgovori mala deklica in ovije bratčevu roko okrog svojega vratu »Zopet se bova skupaj igrala, kot tisti vrabček tam. Kar poglej ga, kako prešerno se valja v pesku!«

Se dolgo potem, ko so vsi trije odšli proti domu, sta slišala mlada zakonca smeh treh srečnih ljudi.

Mlada žena se je primaknila k možu, ki jo je z nesmeškom pogledal in dejal: »Draga, zdi se mi, da so nama najnujnejši pogoji za srečen zakon — kot potrpljenje in razumevanje — popolnoma tuji. Vsako najmanjšo nesoglasje je že povod za prepir. Toda sedaj, ko sem videl to srečno družinico in nasmehnjani blede obraz bolne deklice, ki jo lahko razveseli že tak umazan vrabček — čutim, da je vendar na svetu še mnogo, mnogo stvari, katerih se lahko veselimo...«

... Da, že zdravje in mladost sta sta sama po sebi največja sreča. Le midva se prepričava in sva slepa za vse lepo. Mlada sva in zdrava, pa sediva pod milim spomladanskim soncem temnih obrazov. Zares sva neumna...«

Prijela sta se za roke. »... Da, zares sva neumna...« Ošla sta veselih korakov mimo sivga vrabčka, ki se nikakor ne mogel ločiti od toplega peska.

Boro B.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Poškodovani živci - posledica alkohola

Pravzaprav je to eden izmed načinov zastrupljanja, in sicer kroničnega. Zelo redke so tudi poškodbe, ki jih povzročajo kak drug alkohol, temveč je navadno vzrok živčnih poškodb običajni etilni alkohol, ki je v vseh pijačah. Alkohol pijemo razredčen, in sicer ga je v pivu 5%, v vinu do 20%, v tako imenovanih žganih pijačah pa do 50% in več. Sem štejemo predvsem dvakrat prepečeno žganje, likerje, rum in podobno. Res je, da povzročajo majhne količine alkohola dobro razpoloženje in veselje, toda velike količine povzročajo pravo zastrupljenje z vsemi običajnimi posledicami, v hudih primerih lahko nastopi tudi smrt. Zato je popolnoma razumljivo, da stalno uživanje alkoholnih pijač izzove v našem organizmu kronično zastrupljanje in da lahko dobijo organi našega telesa, kot so želodec, jetra, srce, krvne celice, ledvice in predvsem živci, trajne okvare.

Kronično zastrupljanje z alkoholom privede do vnetja živcev. Ta poškodba je v začetku na perifernih živcih in se začne nenadoma, po kaki na videz nevarni bolezni, kot je prehlad, influenza in podobno. Naenkrat pa nastopijo močne bolečine, velika občutljivost v posameznih delih telesa. To lahko traja nekaj dni, potem pa pride delna paraliza, posebno spodnjih udov — stopala in kolen, tako da bolnik zelo težko hodi in komaj vleče noge za seboj. Razen tega čuti tudi bolečine v mišicah. Bolj redke pa so bolečine v nogah. Tudi spremembe na drugih organih govore o tem, da so živci poškodovani. Vsak dan srečujemo

take bolnike, toda vsi najbolj energično zanikajo, da bi bilo njihovo obolenje v kakršnikoli zvezi z alkoholom in trdijo, da so bolečine revmatskega izvora. Razen poškodb teh perifernih živcev pa lahko pride tudi do bolezenskega stanja možganskih živcev in takrat lahko ugotovimo paralizo mišic na glavi (očesne mišice, mišice za žvečenje, jezik in druge). Pogosto pride tudi do poškodb vidnega živca.

Alkohol zastruplja torej živce, poškoduje živčni sistem, možgane in povzroča v človeku celo vrsto najrazličnejših duševnih motenj, kot so razne depresije, halucinacije, čudne ideje, nevrastenija in histerični napadi. Posebno pogosti so napadi ljubosumnosti, psihična neuravnovešenost in napadi, podobni božjosti. Največja tragika pri vsem tem pa je, da tako živčno poškodovani ljudje hitro spreminjajo svoj značaj, in sicer vedno na slabše. Razen tega so vpadljivi tudi s svojo zunanostjo. Imajo poseben izraz v obrazu, posebno bledeco in zabuhlost, kakor tudi močno drhtenje, ki se najbolj opazi na prstih roke. Če je poškodba živčnega sistema že zelo močna, lahko pride tudi do izgube zavesti ali do delirija.

Vsako zdravljenje teh poškodb je zelo dolgotrajno in redko uspešno. Če človek hitro preneha z uživanjem alkohola, se stanje navadno še poslabša. Osnova je zdravljenje alkoholizma in zdravljenje vnetja živcev. Edino zanesljiva in najbolj uspešna pa je vzdržnost in nepretrajno uživanje posebno močnih alkoholnih pijač.

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · SAH ·

Občni zbori TVD Partizan na Primorskem Vso skrb mladini

Na rednih letnih skupščinah TVD Partizan v raznih krajih Primorske je največ govora o vključevanju mladine v društva. Res je sicer, da smo v dveh letih zabeležili močno razširitev telesnovzgojnih vst, vendar nas rezultati še ne morejo zadovoljiti. Predvsem gre za vključevanje delavske in kmečke mladine ter najmlajših — pionirjev in dece.

O teh vprašanjih so razpravljali pretekli teden tudi na rednih občinskih zbornih TVD Partizan v Sežani in Idriji. V Sežani so med drugim ugotovili, da je zlasti vajenska mladina premalo zastopana v društvu in da bodo to vprašanje morali letos še intenzivneje reševati kot doslej. Društvo šteje trenutno 133 aktivnih telovadcev, ki so lani dosegli s svojo prizadevnostjo lepe uspehe. Vse priznanje gre tudi vadijskemu kadru, ki je maloštevilen in zelo preobremenjen. Letos bodo morali vsekakor misliti tudi na nove vadijske kadre. Kakor lani, bodo sežanski telovadci tudi letos sodelovali z akademijami na vseh praznikih državnih praznikov in pri pomembnejših dogodkih. Na občnem zboru so izrekli priznanje za poudarjeno delo predsedniku društva Ambrožiču, načelniku Pertotu in načelnici Silviji Malfredi. Vsi trije so dobili spominsko plaketo Zveze TVD Partizan Slovenije »Deset let osvoboditve«, Janko Pertot pa je razen tega prejel ob Dnevu republike tudi odlikovanje Medaljo dela III. stopnje.

Sežanski Partizan pa se bo seveda še bolj razmahnil, ko bo dobil nov telovadni dom in izpolnil vekvize. Upajamo, da bo letos to pereče vprašanje, ki je seveda povezano s precejšnjimi finančnimi težavami, uspešno rešeno.

Kakor v Sežani tako so tudi v Idriji sklenili, da bodo letos razširili vrste društva predvsem z mladino ter pripravili več telovadnih tekmovalij. Lani je imelo društvo 15 javnih nastopov, kar je vsekakor dovolj prepričljiv dokaz prizadevnosti članstva. Najbolj so se izkazali mladinci Ivan Skok, Karel Lahanna in Adrijana Bazile, ki so prejeli od republiške zveze diplome. Plakete pa so dobili Franc Hladnik, Stane Munovec in Franc Krčnik. V mnogobojni vajah na orodju so mladinci dosegli pri republiških tekmah drugo mesto, na državnem prvenstvu pa četrto mesto. Precej pereče vprašanje je v Idriji

je pomanjkanje dobrih telovadcev vodnikov. Društvo je poslalo na vodniški tečaj nad 20 telovadcev, vendar se od njih le malokdo udeležuje. Med najpožrtvovalnejšimi vadiitelji je Toni Troha, ki stalno vadi več vrst.

Kljub vsem naporom pa si ne moremo misliti večjega razvoja telovadbe v Idriji, dokler ne dobi mesto nove telovadnice. V sedanjih namreč vadijo vsi oddelki in šole, tako da največkrat ni niti toliko časa, da bi jo prezračili. V takih prostorih seveda lahko telovadba tudi škoduje. Prav bi bilo, da to vprašanje uredi že letos, saj se drugo leto obetajo Idriji velike telovadnice prireditve ob proslavi 60-letnice ustanovitve telovadnega društva.

Turnir za prvenstvo Kopa

Na letošnjem turnirju za prvenstvo Kopa so doslej odigrali približno 60% vseh partij. Trenutno vodi na tabeli Jevnikar z 9 in pol točkami iz enajstih partij. Na drugem mestu je Omladič z osmimi točkami iz osmih partij. Slede: Zernjal 8 (11), Klajnsček 6 in pol (13), Erjavec 6 in pol (14) in Lorenčič 5 in pol (11). Stevilke v oklepajih pomenijo število odigranih partij.

Tudi v Piranu na dobri poti

Društvo za telesno vzgojo »Partizan« v Piranu je v torek 24. t. m. podalo obračun svojega dela na rednem občnem zboru, ki se ga je udeležilo lepo število predvsem mlajših članov.

Poročilo upravnega odbora je pokazalo delo društva v preteklem letu, ne da bi prikrivalo svoje hibe in težave, ki jih je znalo premagovati kljub številnim zaprekam. V zadnjem času je bilo društvo domala brez pravega upravnega odbora, tako da je vse delo slonelo na ramenih dveh, treh članov, ki so se toliko bolj zagrizeno vrgli na delo, in tako se more društvo vendarle pohvaliti z vrsto uspehov, doseženih v preteklem letu. 25.004 ure dela v telovadnici in izven nje je dovolj govorjen dokaz za to trditve. Med drugim je piransko TVD »Partizan« priredilo svojo že tradicionalno aprilsko akademijo, pri kateri je sodelovalo 120 telovadcev obeh spolov in vseh kategorij; svojo akademijo je društvo ponovilo v Skofljah (namen te porovitve je bil propagandnega značaja); ob prvomajskih dnevih je imelo društvo svoj množični telovadni nastop v Piranu, pri katerem so sodelovali tudi člani društva iz Sečovelj in Raven (sodelovalo je vsega 436 članov obeh spolov);

Taborniki v Postojni

(Nadaljevanje s 1. strani)

V razpravi se je oglasilo veliko število delegatov, ki so dajali razne predloge za izboljšanje vsebine dela, posebno za vajeniško, kmečko mladino in za najmlajše člane medvedke in čebelice do 10 let starosti. Več govornikov se je zavzemalo za postavitev okrajnih forumov taborniške organizacije.

V načrt dela za tekoče leto so med drugim vnesli tudi pridobivanje novega članstva. Delali bodo za dvig kvalitete v organizaciji. V vseh enotah se bodo pripravljali na tekmovalje za prvenstvo Zveze tabornikov Slovenije v taborniškem mnogoboju, ki bo spomladi v Mariboru in na II. zlet tabornikov Jugoslavije, ki bo avgusta v Bosni. Za izboljšanje dela morajo v letošnjem letu opraviti II. izpit vsi vodniki vodov in funkcionarji enot.

Ob koncu je bil sprejet začasni pravilnik za delovanje svetov tabornikov na področju okraja.

S skupščine so delegati poslali pozdravno brzojavko maršalu Titu. Tako so taborniki Slovenije praznili 5. obletnico svojega obstoja. **Ština**

NA KRATKO

Za mednarodno tekmo Madžarska — Jugoslavija, ki bo 29. aprila letos v Budimpešti, je tudi po vsej Sloveniji ogromno zanimanje. Turistično biro v Ljubljani bo organiziral poseben vlak za obisk tekme, izlete v Budimpešto pa organizirajo tudi turistični uradi v Beogradu, Zagrebu in v drugih krajih države. Vprašanje pa je, kako bo z vstopnicami, kajti znano je, da je v Budimpešti za pomembnejša mednarodna srečanja vedno več povpraševanja, kakor pa je na razpolago vstopnic. Število vstopnic, ki jih bo dala madžarska nogometna zveza na razpolago naši državi, še ni znano.

Po obisku Burme je naša nogometna reprezentanca odigrala še tri tekme v Indoneziji, nato pa je odpotovala na daljšo turnejo po Kitajski. Na vseh treh srečanjih z indonezijsko reprezentanco so naši nogometaši zabeležili prepričljive zmage (7:2, 5:1, 7:3). Indonezijski tisk je poln hvale o jugoslovanskih nogometaših, zlasti pa se navdušuje nad njihovo tehniko in nad izredno fair play.

Neka Američanka je postavila v Floridi svetovni rekord v skokih v vodo. Skočila je namreč z višine 82 metrov, opremljena samo z aparatom za dihanje.

Društvo je sodelovalo v Titovi štafeti in na pokrajinskem zletu društev »Partizan« v Koprju (320 telovadcev); končno moramo omeniti še akademijo ob Dnevu JLA (50 nastopajočih).

Prav je, da tudi tukaj omenimo člane društva, ki so največ pripomogli k uspehom, kakor jih omenja samo poročilo. Med njimi prednjači načelnik MARSIC BRNE, ki ima za vse delo v društvu mnogo zaslug, dalje mladi kader telovadcev, ki bodo kmalu mogli vzeti vajeti v svoje roke, kot so: ZAKINJA VILMA, RUZZIER GIANNA, KANTE MIRA, GLAVINA JORDAN, ERNESTINI KAREL, TOMSIC ALES, CERGOLJ VITO, KRELJ ALOJZ.

Osnovna zavira za uspešnejše delo društva je predvsem šibka organizacijska stran. Društvo ho moralo stoniti mnogo več, da bo pritegnilo v svoje vrste še več delavske, vajenske in kmečke mladine, pri čemer mu bo vsekakor pripomogla stabilizacija prebivalstva. Na to je mislilo društvo že na zboru samem, ko je izbiralo nov upravni odbor.

V svojem načrtu za delo v prihodnje ima društvo zgrajitev plavalnega bazena, modernega letnega telovadšča, zlitje »Partizan« iz Portoroča s piranskim društvom, utrditev članske discipline, skrb za množičnost in kvalitativnejše delo, tesnejšo povezavo z okoljskimi društvi in vrsto prireditve, med katerimi je kot prvo skrbna priprava na pomladensko akademijo in organizacija meddruštvenih srečanj, kar bo vsekakor poživilo njegovo delovanje.

Občnega zbora se je med drugimi udeležil predsednik Okrajne Zveze društev za telesno vzgojo KOLENC CRTOMIR z načelnikom Zveze društev za telesno vzgojo predstavnik Oblo Piran FUX MIRAN in predstavnik SZDL piranske občine TAVCAR LJUDEVIT, medtem ko smo pogrešali ostale krajevne politične forume, predvsem pa predstavnike mladinskih organizacij, ki bi jim morala biti skrb za telesno vzgojo mladega rodu še posebej pri srcu. **LOM**

Uprava rudnika črnega premoga TIMAV, Vremski Britof razpisuje mesto samostojnega RAČUNOVODJE
Plača po tarifnem pravilniku. Družinsko stanovanje na razpolago. Pogoji: samostojnost v računovodskih poslih z najmanj triletno prakso. Ponudbe pošljite na upravo rudnika.

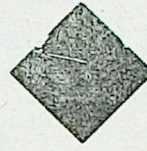
Expres hladna lepila

se uporablja za vsa mizarska dela, za lepljenje linoleja, stekla, porcelana, kože, lepenke in za furniranje ter tamburiranje, je odporno proti vlagi in drži v nizki in visoki temperaturi.

Mlekarna Sežana

Vam ga dobavi

v vsaki količini

Radio KOPER

NEDELJA 29. I.: 8.00 Kmetijska ura; 14.00 Zabavna glasba; 14.15 Poročila; 14.25 Glasba po željah; 19.30 Znane melodije, ki jih radi poslušate; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

PONEDELJEK 30. I.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Poje pevski zbor iz Nabrežine p. v. K. Boštjančiča; 13.45 Od melodije do melodije; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 Operne melodije; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

TOREK 31. I.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Operna glasba; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 Lahka glasba; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

SREDA 1. II.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Poje pevski zbor iz Nabrežine p. v. Doris Day; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 Lahka glasba; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

ČETRTEK 2. II.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Poje pevski zbor iz Barkovec p. v. Milana Pertota; 13.45 Od melodije do melodije; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 V ritmu s kvintetom George Scheering; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

PETEK 3. II.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Lahka orkestralna glasba; 14.00 Petnajst minut z Doris Day; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 Lahka glasba; 19.45 Primorski vestnik; 23.15 Plesna glasba.

SOBOTA 4. II.: 7.30 Od Jadrana do Triglava; 13.30 Veselo sobotno popoldne, pisan glasbeni spored; 14.15 Poročila; 14.30 Glasbena medigra; 19.30 15 minut improvizacij za klavir, izvaja pianist Borut Lesjak; 19.45 Primorski vestnik; 22.45 Plesna glasba.

Kino

KOPER: 27., 28., 29. januarja ameriški barvni film GOLA OSTROGA, 30. in 31. januarja francoski barvni film V VRTINCU HIMALAJE.

IZOLA: 27. januarja brazilski film RAZBOJNIK, 28. in 29. januarja ameriški film OPIČJI POSEL.

PIRAN: 27. januarja angleški film MAGNET, 28. in 29. januarja brazilski film RAZBOJNIK, 30. in 31. januarja ameriški barvni film GOLA OSTROGA.

PORTOROŽ: 28. januarja ruski barvni film ANA NA VRATU, 29. januarja finski film POROČNI VENEC.

SEČOVLJE: 28. januarja amer. film PEPELKA.

DA! TUDI LETOS KAKOR LANI IN KAKOR PRIHODNJE LETO POZIVA

»Koteks«

naše praščerejce in klavnice, da ne zavžejo niti ene kože, marveč skrbno oderejo vse zaklane prašiče. KOTEKS jim bo plačal za I. kožo od prašiča slovenske pasme din 200 za kilogram

ELEKTROSERVIS KOPER, ulica JLA 19, tel. 229

prevzema vsa elektroinstalacijska dela na stanovanjskih in industrijskih objektih, previja elektromotorje in sprejema v popravilo vse vrste električnih aparatov.

Informacije ter predračune dobite po želji

Priporočamo naše usluge ★ Delo izvršimo hitro in solidno!

Podružnica

OKRAJNEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V SEŽANI

obveščata zavarovance in podjetja, da so uradne ure za stranke vsak PONEDELJEK, SREDO IN PETEK od 8. do 12. ure. Zaslusivanje prič za ugotavljanje delovne dobe v zvezi z delovnimi knjižicami pa je samo ob sredah v zgoraj navedenem času

Kupimo

stroček za rezanje salame

Ponudbe poslati s ceno na naslov gostišče »Pri Turščiču«, Vrhnika.

ZAHVALA

Ob izgubi našega očeta

HROVATINA IVANA

se najiskreneje zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in nam ustno ali pisмено izrazili sožalje in nam onim, ki so pokojnika spremljali na zadnji poti.

Posebno zahvalo izrekamo tovarišu dr. Ferfolji ter bolničarki Nataliji za njuno skrb in požrtvovalnost za časa pokojnikove bolezni.

Zalujocha družina
HROVATIN Iz Plavji.

Proces proti živalim v srednjem veku

Mlade živali imajo mnogo sorodnega z otroci. Če ste opazovali n. pr. otroke in živali pri igri, mi boste gotundili. Tudi odrasle živali se radi igrajo. Predstavite si odraslega medveda, kako se drsa po snegu, še bolj »otročje« kot otrok. Pume se lovijo kakor šolarji, ko se gredo skrivalnice. Rjavi medved vam požene strah v kosti, ko ga gledate, celo ko imate puško namerjeno nanj. Toda, ko se igra (najraje ima sneg), je nekako tako »srčkana«, kot otrok. Pohudi se mičkolikokrat zaporedoma na še tako visok vršiček, samo, da se lahko spusti navzdol in uživa v snegu. Večkrat se zakotali in prevrne. Nekaj gozdni čuvaj je opazoval medveda, ki si je na vse kmplje prizadeval, da bi prevrnil puščen bencinski sod in se z njim »pozabavalk«.

Volkovi radi mečejo v zrak kepo listja in trave in jo potem lovijo z gobci. Celo kuroločna podlasica, se prav rada zabava z drobnim kamenjem.

Ptiči uživajo v »kolektivni« zabavi. Skupno se dvignejo na določeno višino, stišnejo nato peroti tesno k telesu in padajo kot kamen navzdol, kjer tik ob tleh razpro krila, da se lahko ponovno dvignejo. To ponavljajo neverjetno dolgo.

Za mlade živali je igra »šola življenja«, toda včasih so odrasle živali prav tako, če ne še bolj »otročje«. Nekaj afriški raziskovalec je o-

pažoval nekoč slone, kako so z ritem valili okroglo žogo (iz zemlje, pečene na soncu) tudi po kilometre daleč. Prav gotovo pa vse presega opice, ki počenjajo vse mogoče akrobacije.

Živali se torej vedejo včasih prav tako kot ljudje. Zato mi čudno, če ravnaajo nekateri narodi (predvsem pa so nekoč ravnali) z njimi, kakor z ljudmi. Leta 1442 so v Zurichu sodili volka, ki je bil obtožen uboja dveh otrok: bil je tam klozilec in obtoženec zagovornik. Volk je bil obsojen na smrt in obsodba je bila izvršena med močnim vpitjem množice.

Procesi proti živalim so bili v srednjem veku vsakdanja stvar. V enem samem stoletju jih je zapisanih nad dve stot.

Leta 1386 so sodili prašiča, ki je zadavil nekega novorojenčka. Sodišče se je poglasno izrekli za smrt. Da so zadostili pravici, so obrekli obsojenca v človeško obleko.

Sploh so bili med obsojenci, posebno med morilci otrok, največkrat prašiči. Klatili so se nemotene po vaseh in mestih in bili so neke vrste mestni čistilci.

V Sevignyu so 1547 sodili svinjjo in njenih šest prašičkov, ki naj bi bili razgrali nekega otroka. Zagovornik je dosegel, da so sodili samo svinjjo, mladitci pa so bili oproščeni zaradi »mladoletnosti«, in pa, ker so dobili od matere grd zaled. Čez tri tedne jih je izročil gospodar ponovno sodišču, češ da jih ne more prodati, ker se kaže tudi v njih materina kralj.

Moševjski mestni očetje so obtožili vola, da je nabodel na rogove

nekega moža, ga zaprl v zapor med ljudi-merilce in obsodili na vešala. Dijonsko sodišče je dočelo enako smrt konju, tudi obtoženemu uboja.

Ko bi morali 1499. leta soditi medveda, ki je napadel več ljudi, je zahteval zagovornik (živali so imele vedno svojega zagovornika), da sodi obtoženca (medvedje sodišče). Proces se je zavlekel nad teden dni.

Toda v tej »nenakopravnosti« so šli še dlje. Nekaj človek, obtožen umora v krstni hiši, je privlekel na sodišče psa, mačko in petelinca kot priče. Ko je pred živalmi prisegel, da je nedolžen (in živali niso ugovarjale), je bil oproščen.

Ceprav so bili ti procesi smešni, so vendar izražali vso brutalnost in grobost svojega časa.

Zločini in sladkor

V Angleških zaporih imajo zdravnike, ki študirajo značilne črte in lastnosti zločincev. Pred kratkim so prišli do odkritja, ki mu je dodal angleški tisk pridevnik »senzacionalen«. V nekaj besedah povedano: človek, ki nekaj časa gladuje je, veliko bolj nagnjen k zločinu, kakor pa tisti, ki je sit. To pomeni: kadar se v krvi zmanjša odstotek sladkorja, je njegovo vedenje nenormalno in lahko doživi duševni zlom.

Proučili so nekaj primerov manjših zločinov in ugotovili, da so imeli zločinci v svoji krvi premalo

sladkorja. Dr. John Mateson, primarij v Brixonskih zaporih, je povedal zanimiv primer nekega človeka, ki je ubil šestletno deklico. Morilec ni dva dni ničesar zavžil in je na zatožni klopi trdil, da se ničesar ne spominja. Zdravniki so ga temeljito preiskali in dognali, da mu zaradi premajhnega odstotka sladkorja v krvi delujejo možgani nenormalno. Sodniki so upoštevali mnenje zdravnikov, res, obsodili so ga, a dodali, da je bila v trenutku zločina njegova duševnost omračena; tako se je možkar rešil vislice.

Britanski zdravniki so dobili sedaj tudi dovoljenje, da pregledajo možgane obsojencev. Namen teh raziskavanj je v tem, da potrdi ali ovzre teorijo, ki pravi, da lahko zaradi posebnega možganskega impulza postane vsak normalen človek zločinec.

V zadnjem času mnogi zdravniki zagovarjajo mišljenje, da nekateri zločinci izžarevajo močne možganske valove, ki povzročajo duševno neuravnovešenost. Vse zločince pregledajo danes z elektro-enceleografom, ki točno registrira žarčene možganskih valov. Veliko, če ne že večina psihiatrov, je prepričan, da so nenormalni možganski valovi jasen dokaz, da za večino zločinov zločinec ni odgovoren.

Torej, kdor ima takšne možganske valove, lahko mirne duše krađe in pobija in sveta justica ga bo vljudno prosila odpuščanja. Zanimivo bi bilo videti, kolikšen odstotek zločincev je imelo, ali pa morda ima sladkorno bolezen.

Rak in hipofiza

O nastanku raka smo slišali že številne teorije. Zdaj se jim je pridružila še nova, ki so jo izdelali Holanci in Angleži. Trdijo, da moramo iskati vzrok rakastega obolenja v funkcionalnih motnjah hipofize. Podgane so krmili s snovmi, ki povzročajo raka in vse so dobile raka na jetrih. Enakemu številu poskusnih živalic so izrezali hipofize, dajali isto hrano, toda niti ena ni zbolela. Na osnovi teh dognanj so že izdelali teorijo. Toda njeno resnično vrednost bo pokazala praksa.

Najvažnejše lanskoletno odkritje v Egiptu

Egipčanski arheologi so našli ne daleč od Kaira impozantno statuo Ra Hotepa, ministra egipčanskega faraona Ramzesa II., ki je podpisal mirovno pogodbo s Hetiti po 15-letni vojni v Asiriji. Statua je granitna in je visoka 60 cm. Po mnenju strokovnjakov je bilo to najvažnejše lanskoletno arheološko odkritje v Egiptu.

Dve za dobro voljo

PREBRISAN KMET
Neki kmetijski strokovnjak je opazoval kmeta, ki je noval po svoji njivi in aca, gvoe, kakor da seje. Znanstvenik ga je nekaj časa začudeno gledal, potem je pa stopil k njemu in ga vprašal: »Zakaj sejete, ko pa niti zrna nimate pri sebi?« Kmet se je prebrisan nasmej in pokazal na jato ptičev, ki so letali nad njima in rekel: »Vesje, samo na ta način jih priličim. Takole sejem tri dni, potem se pa ptiči naveličajo in odletijo. Četrtega dne vzamem seboj seme in njivo v resnici posejem.«

Zanesljiva diagnoza: — Saj se mi je kar zdelo, vnetje slepiča!

Potovanje na Luno in Mars

Sovjetski znanstvenik prof. Kiril Stanjukovič, član Komisije za interplanetarne komunikacije pri Akademiji znanosti SSSR, zatrjuje, da bo prvo potovanje na Luno in na Mars, še preden bo preteklo 30 let. Profesor Stanjukovič pravi, da bodo pred tem trgli v prostor v razdalji 2 do 3 tisoč kilometrov od Zemlje velik umetni satelit, ki bo baza za prve medplanetarne potnike. Na tem umetnem satelitu bo v prvi vrsti skladišče materiala in goriva. Na umetnem satelitu bodo obnovile svoje zaloge tudi medplanetarne rakete. Po približnih računih bo veljal ta podvig okrog 50 milijard dolarjev.

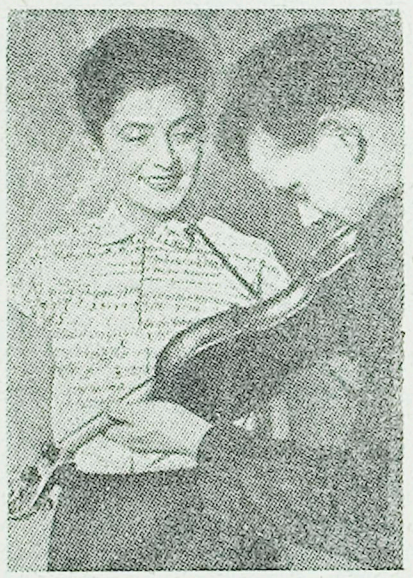
Praktičen pisalni stroj

Neka ameriška tovarna električnih pisalnih strojev, je iznašla poseben tip električnega pisalnega stroja, ki ima poleg običajne tastature posebno skupino tipk. S tem, da pritisnemo na eno teh posebnih tipk, napišemo celo besedo ali celo krajši stavek. Tipkarica lahko tudi sama vnese v to skupino besede, ki jih najbolj pogosto rabi. Stroj se pri uporabi v ničemer ne razlikuje od ostalih, ko pa pridemo do besed, ki so vnesene v posebno skupino, pritisnemo na določeno tipko.

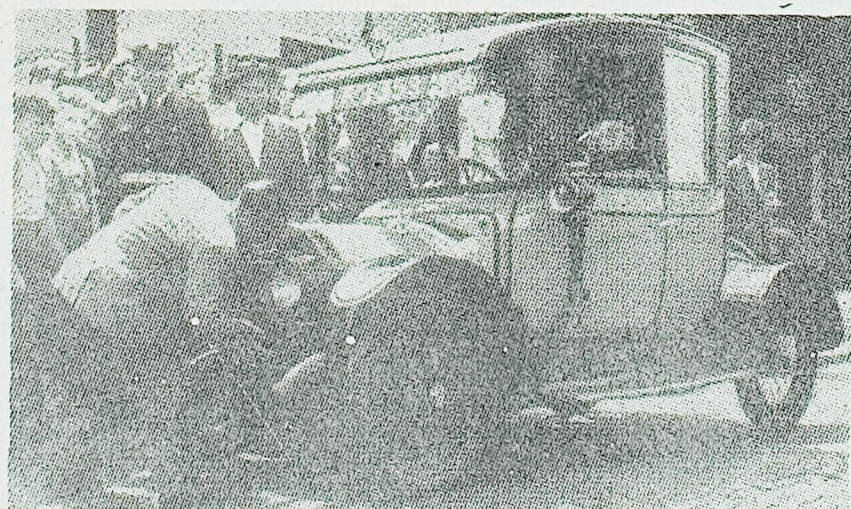
Strokovnjaki trdijo, da so besede ali stavek lahko sestavljane največje 18 črk in da ima stroj lahko toliko posebnih tipk, kolikor ima običajni, to je približno 42.

Kemično izmerjen strah

Strah ameriških vojakov, ki so pristavovali eksploziji zadnje atomske bombe v Nevadi, so znanstveniki izmerili s posebnim kemičnim postopkom. Znano je namreč, da se človeku, ki je podvržen strahu, potijo dlani, ne glede na zunanjo temperaturo zraka ali notranjo temperaturo telesa. To lastnost je izkoristil znani ameriški zdravnik dr. R. McClellan in se odločil za ta enostavni »merilec strahu«. Pred eksplozijo atomske bombe so dobili pet kilometrov oddaljeni vkopani vojaki kobaltkloridove kristale, ki so jih držali v rokah med in po eksploziji. Znano je, da so omenjeni kristali v suhem stanju plavi, pri vlažnem — v tem slučaju potenje — pa rdeči. Po končanem poskusu so ugotovili, da so vsi vojaki imeli v rokah rdeče kristale.

Slavne valčkove melodije so nastajene na enostavni pralni bluzi. To novost je pokazala najnovejša dunajska modna kolekcija. Modni ustvarjalci pravijo, da so s tem ubili kar več muh na en mah: dekletima modno bluzo, violinist pa note in stajalo, v katero tudi raje gleda kot v navadno lesenjo. Mogoče pa ne bi imelo niti občinstvo nič proti, če bi pri koncertu bile na odru namesto lesenih ali pločevinastih stojal ljubke manekenke.

Meščani Woodford Greena (Anglija) imajo vsak dan priložnost občudovati najstarejšega aktivnega veterana te vrste, last strojnega inženirja A. E. Stratlinga. Njegov konjiček je star 44 let in je izdelek francoske tovarne UNIC. Presenetljiva pa je njegova hitrost, saj doseže z motorjem 10,5 KS kar 65 km na uro. Vrednost cestnega veterana je tem večja, ker je sleherni njegov del še originalen. Ko se je njegov lastnik nedavno odpeljal z jim na potovanje po Evropi, mu je ponudil nek Američan zanj visoko vsoto, toda inženir Stratling ga je ponosno zavrnil z besedami: »Moj konjiček ni na prodaj za nobeno ceno.«

PO OVINKIH

V bližini male železniške postaje pri Schleswigu se nahaja, kot je to že navada — mala hišica za nujne potrebe potnikov. Na vratih visi orumena tablica z napisom: »V primeru potrebe dobite ključ pri postajnem načelniku«. Nekomu se je najbrž gojilo slabo, pa je spodaj pripisal: »V nujnih primerih obrnite se na zvezno železniško direktijo.«

NEVAREN POSLANIK

Sir Ralph Stevenson, trenutno angleški poslanik v Kairu, je znan kot slabo znamenje za vse kronane vladarje, pri katerih je bil akreditiran. Kar pogledamo seznam »nesrečnih« suverenov, ki so v njegovi prisotnosti zgubili krone! Tik pred vojno je bil Sir Ralph Stevenson poslanik v Jugoslaviji — prav v času, ko se je poslavljaj kralj Peter; od 1946 do 1950 je zastopal svojo deželo na kitajskem dvoru pri Čangkajsku, ki je prav tako moral menjati svoje bivališče; od leta 1950 naprej pa je, kot pravijo zlobni jeziki — spravlil na beraško palico kralja vseh kraljev — Faruka, kjer je bil v kritičnem času poslanik. Kje bo našel znanilec nesreče svojo četrto kronano žrtev, se sprašujejo sedaj Angleži.

GOLA DEJSTVA

V Mays Landingu (New Jersey v ZDA) je pojasnil dr. Isley Boone, predsednik ameriškega združenja za sončne kopeli, da je nudizem edina pot, ki utegne pripeljati narode vsega sveta do miru. Ko so radovedni novinarji prosili za bolj jasno izpoved te teze, je oče ameriških nudistov pribil: »Če bodo vojaki brez oblek, ne bodo ločili prijatelja od sovražnika. Kdo bo potem še streljal...?«

SODOBEN VODIČ

Uprava znamenitega državnega muzeja v Amsterdamu je uvedla novost, ki se je izkazala za izredno praktično. Vsak obiskovalec lahko dobi obnem z vstopnico tudi lahek ultrakratkovalni sprejemnik. S pomočjo tega sprejemnika vodijo obiskovalca skozi številne prostore muzeja, pojasnjujoč mu vse zanimive podrobnosti razstavljenih predmetov. Ko je po eni uri oddaje konec, dobijo slušalke novi obiskovalci, v upravi pa zopet vklopijo isto ploščo.

LOTERIJA CESTNE ŽELEZNICE

V Djakarti (Indonezija) ni več slepih potnikov, čeprav so vozovi cestne železnice vedno natrpani. Nasprotno, potniki se celo potegujejo za vozne listke, kajti na vsakem je številka in enkrat na mesec je žrebanje te čudne loterije.